

* HELE VERDEN I SKOLE *

LÆSERAKETTEN

GUATEMALA

GLOBAL CAMPAIGN FOR
EDUCATION
www.campaignforeducation.org

IBIS
Uddannelse skaber udvikling

Følg Hele Verden i Skole på Facebook

Kære elever og forældre

Som familie kan I følge
Hele Verden i Skole via Facebook.
I år handler materialet om børn og unge
i Guatemala. Læs med i bogen og find
billeder, madopskrifter, foto og film om
børn i Guatemala på facebook
- der er meget at tale om.

**På heleverdeniskole.dk
finder du stort online materiale
med film, billeder, baggrundstekster
og opgaver til ALLE klassetrin**

LÆSERAKETTEN

Alle børn har ret til uddannelse.
IBIS er med til at sikre, at alle børn i verden kommer i skole.
Når du læser historierne i LæseRaketten, er du med til at sætte fokus på børns ret til at gå i skole.

IBIS
Uddannelse skaber udvikling

LÆSERAKETTEN

2015

TRIN 1 OG HØJTLÆSNING

■ Velkommen til LæseRaketten 2015 / **4**

■ Flyv med LæseRaketten til Guatemala / **6**

Teresa bor ved Atitlan-søen / **8**

AF DORTHE NIELSEN

En som mig. Ensom mig... / **18**

AF SALLY ALTSCHULER

Trommedrengene fra Livingston / **24**

AF DORTHE NIELSEN

Den første dreng på Nordpolen / **26**

AF ISELIN C. HERMANN

■ Tak for de fine postkort / **36**

■ Bliv klog på Guatemala / **38**

TRIN 2

Camilo bruger fritiden i cyberspace / **42**

AF CLAUDIA PUJOL ROSENLUND

Tigerhelten / **48**

AF CAMILLA WANDAHL OG JONAS NØDVIK JØRGENSEN

Johanna – en mayapige fra højlandet / **56**

AF DORTHE NIELSEN

De første mennesker / **62**

AF JØRN BIE

Esvin – drengen på markedet / **68**

AF DORTHE NIELSEN

■ Send Guatemalas børnearbejdere i skole / **76**

■ Børnearbejde er ikke for børn / **78**

■ Giv min ven en god skole / **80**

■ Hele Verden i Skole 2014 / **82**

TRIN 3

Mine venner kalder mig DJ Krampu / **84**

AF DORTHE NIELSEN

Intet netværk / **90**

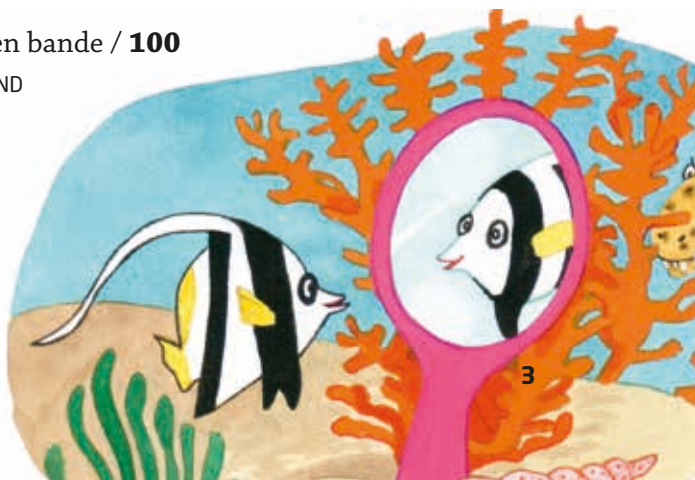
AF LINE KYED KNUDSEN

Mine brødre er med i en bande / **100**

AF CLAUDIA PUJOL ROSENLUND

Vinduet / **106**

AF CECILIE EKEN

Velkommen til LæseRaketten 2015

Hov, hvad skete der? Vi er i 2015, og der er stadig 57 millioner børn, som ikke går i skole....

I år 2000 lovede verdens ledere: Om 15 år går alle børn i skole! Men sådan gik det ikke. Danske skoleelever har sammen med Hele Verden i Skole kampagnen og elever i resten af verden år efter år mindet politikerne om, hvad de lovede.

Verdens ledere er ved at lave nye mål, som skal gå frem til 2030. Og her vil de ikke kun sikre, at alle børn kommer i skole, men også at det er en god skole.

Selvom vi ikke er helt i mål, så er antallet af børn, der ikke går i skole blevet mindre. I 2000 var der 115 millioner børn, som ikke kom i skole. I dag er tallet 57 millioner, så vores fælles kamp virker.

Når I læser i LæseRaketten, vil I møde børn fra Guatemala i Mellemamerika. De lever måske et liv, der er anderledes end jeres. Men samtidig har Guatemalas børn drømme og ønsker for livet, som nok ligner jeres. De vil gerne blive dygtige og kunne klare sig selv. De vil gerne have et godt liv. Derfor er det vigtigt, at de får de samme muligheder som børn i Danmark for at komme i en god skole.

Har du hørt om Malala? Hun er 17 år og kommer fra Pakistan. Hun blev skudt og såret i hovedet, fordi hun kæmpede for pigers ret til at gå i skole. Heldigvis er Malala rask i dag, og i 2014 modtog hun Nobels Fredspris sammen med Kailash, en mand fra Indien.

Alder betyder ikke noget i kampen for børns rettigheder. Malala og Kailash har samme mål.

Når du læser i LæseRaketten, så bakker du op om alle børns ret til at komme i skole.

Både Malala og Kailash kæmper for alle børns ret til at gå i skole, og især Kailash kæmper for at få børn væk fra hårdt børnearbejde.

I Guatemala er der også børn, som arbejder i stedet for at gå i skole. Det kan vi sammen være med til at ændre.

Det betyder meget for vores mål, at Malala og Kailash får Nobels Fredspris. Når de voksne, som bestemmer, beslutter sig for at give prisen til netop de to, så viser de, at retten til uddannelse har stor betydning. De støtter vores fælles sag. Både Malala og Kailash har sagt, at fredsprisen er til alle børn i verden og især til dem, som kæmper for andre børns rettigheder.

Vi håber, du vil fortsætte kampen om retten til en god uddannelse sammen med os.

Rigtig god læselyst, de bedste hilsener

Helle Gudmandsen

Leder af Hele Verden i Skole

Flyv med

LÆSERAKETTEN

til Guatemala

Efter den lange flyvetur over Atlanterhavet, når vi Mellemamerika. Her lander vi i Guatemala.

2

Vi starter i hovedstaden Guatemala City. Vejret er dejlig varmt, og det er nok derfor, Guatemala kaldes: 'Det evige forårs land'.

3

Når vi kigger mod nord, ser vi nogle af Guatemalas mange bjerge. Hvis vi tager mod syd, kommer vi til Stillehavets kyster.

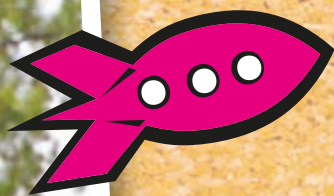
4

Guatemala er mere end dobbelt så stort som Danmark. Det officielle sprog er spansk, fordi landet blev overtaget af spanierne i 1523. Før den tid var det især mayafolk, der boede i landet. Deres gamle hellige templer, som er mange tusind år gamle, kan stadig besøges.

5

Der er næsten 16 millioner indbyggere i Guatemala. 50 % af dem tilhører mayafolket. Der er 22 forskellige mayafolk i landet med hver deres sprog. Pengene i landet hedder quetzal. 10 quetzal svarer til ca. 7 danske kroner.

Teresa

Teresa bor ved Atitlan-søen

TEKST: DORTHE NIELSEN

FOTO: DORTHE NIELSEN, CLAUDIA PUJOL ROSENLUND OG ESCUELA CARACOL

Det bedste, jeg ved, er at skrive og male. Kom og se! Vi har lavet nogle flotte malerier i skolen. Det er akvareller. Her er min yndlingsbog. På siden står der: "5 køer skriver et kort." Bogen er skrevet på spansk. Jeg taler også kakchiquel – det er et maya-sprog. Og så er jeg ved at lære engelsk. Jeg går i 2. klasse.

Jeg hedder Teresa og er 8 år. Jeg bor ved en sø, der hedder Atitlan. Min by hedder San Marcos La Laguna. Den er bygget op af bjerget tæt ved søen. Vi har en flot udsigt. For at komme til min by er det lettest at sejle. Vi sejler også, hvis vi skal besøge nogen i de andre landsbyer ved søen. Vores både hedder lanchas. Dem, der fisker i søen, bruger kanoer eller robåde.

Mit hus er ikke så stort. Jeg bor der sammen med min mor og min storebror. Min bror hedder Brayan og er 11 år. Min far bor ikke hos os mere. Han er rejst til Amerika for at tjene penge. Det er lang tid siden, vi har hørt fra ham. Min bedstefar og bedstemor bor også i huset. Vi hjælper hinanden. Hver dag fejer jeg, tørrer bordet af og vasker op, når vi har spist. Min mor prøver at tjene penge ved at sælge smykker.

Jeg kan rigtig godt lide min skole. Den hedder Escuela Caracol. Her går mange forskellige børn. Nogen som er født her i landsbyen, men også børn, der er født i andre lande. Det er hyggeligt, synes jeg.

Skolen ligger højt oppe på bjerget. Man går ad en meget lang smal sti. Og så lige pludselig står man ved døren. Det er ligesom indgangen til en hemmelig hule.

Jeg har mange venner. De hedder Jonathan, Levi, Roman, Estrella, Yensy, Adrianna – og der er flere endnu. Det er både piger og drenge. Vi sidder tit og tegner sammen på skolen, før vi går hjem. Men jeg elsker også at klatre i træer. Vi har et meget stort træ på skolen, som er sjovt at klatre i.

Roman

I september havde vi en særlig dag. Vi skulle gå i parade. Jeg gik sammen med hele min skole. Og der var også andre skoler. Vi havde øvet os i mange dage. Til sidst stod vi alle sammen på boldbanen midt i byen. Børnene skulle synge og danse. De voksne holdt taler. Vi fejrede den dag, Guatemala blev et frit land. Uafhængighedsdagen, hedder den. Og det er den 15. september.

Vi laver mange sjove ting i skolen. Vi læser og skriver selvfølgelig. Men vi synger også, og vi lærer at flette og skære i træ. Vi snakker meget om at passe på naturen og være gode venner. Jeg har lært at spille på fløjte. Det var ret svært i starten. Vi øver os meget. Vores lærere er søde. Jeg er mest glad for Andrea, for hun læser højt for os og hjælper os med at skrive.

På hjemmesiden kan du sejle med til Teresas by og se hendes skole. Du kan læse mere om, hvorfor skolen har fået navnet "snegl." Teresa bor ved Guatemalas mest kendte sø, Atitlan, og der findes en særlig historie om, hvordan søen er blevet til.

heleverdeniskole.dk/teresa

En som mig. Ensom mig...

TEKST: SALLY ALTSCHULER · ILLUSTRATIONER: TOVE KREBS LANGE

Har du nogen sinde set en vimpelfisk? Den bor i koralrevet, hvor der er rigtig mange forskellige fisk i alle mulige farver. Den er sort og hvid og gul, og du genkender den hurtigt på dens lange rygfinne, der ligner en vimpel. Og på dens spidse mund.

Se godt efter. Der er nogle klovnfisk, der boltrer sig mellem søanemonernes bløde arme, og lige over dem, der svømmer en stor stime vimpelfisk. De kan bedst lide at være mange sammen i en stime. Så føler de sig næsten som en meget stor og stærk fisk i stedet for en masse små. Det er sikkert også derfor, at de ikke har navne men bare et nummer. Det er det nemmeste.

Men der er en af dem, som ikke følger med stimen. Den har fået øje på noget. Noget inde i en stor musling, der skinner.

Hvad kan det mon være? tænker den og svømmer hen mod muslingen.

- Kom nu 37, du må følge med, siger en af de ældre fisk.

- Jeg kommer nu 63, jeg fik bare lige øje på noget, der skinnede inde i den musling der. Jeg skal lige se, hvad det er.

- Du kommer væk fra stimen. Du ved jo, hvor farligt det er.

- Ja ja, det siger I hele tiden, sukker 37. - Bliv i stimen, bliv i stimen. Men det er bare så kedeligt altid at være i stimen. Man oplever aldrig noget.

- Men det er det sikreste. Revet er et farligt sted. Man kan ikke bare gøre, som man vil. Vi må passe på hinanden. Du forstår det bedre, når du bliver ældre.

- Jamen, der er bare så meget spændende udenfor.

- Det skal du slet ikke tænke på. Du er en lille vimpelfisk, ikke sådan en ... eventyrfisk. Og kom så!

Ja ja, jeg kommer nu, mumler 37 og slår nogle kraftige slag med halen for at indhente stimen.

Lille 37 er helt forpustet, da han når tilbage til stimen, men i det samme glider en stor, mørk skygge forbi over dem med en voldsom brummen.

- Båd! råber de ældste. - Dyk, pas på skruen.

På præcis samme tid, som et eneste stort væsen, dykker hele stimen hurtigt ned langs revet.

- Hvad er der oppe i båden? spørger 37.

De nærmeste vimpelfisk ser undrende på ham.

- Det var da noget mærkeligt noget at spørge om, mumler 78.

- Det skal du da slet ikke tænke på, siger 117.

En sitren går gennem stimen, da der lyder et plask i overfladen. Noget, der glimter, synker ned mod korallerne. Ingen af fiskene i stimen lægger mærke til det, undtagen 37.

- Hvad er det? Sådan en har jeg aldrig set før.

En lumsk muræne gemmer sig i baggrunden. 37 ser den ikke. Han ser i spejlet.

- Hov, hvad er det? Der er jo en anden vimpelfisk lige der. Helt alene. En som mig. 37 smiler forsigtigt.

- Ih, han smiler til mig, udbryder 37. - Øh, god dag. Sig mig, er du også sådan en, der ikke altid bliver i stimen med de andre. Sådan en ... eventyrfisk?

37 er helt sikker på, at den anden nikker.

- Kender du så det, at man kan føle sig helt alene, selvom man svømmer midt i den store stime?

De nikker begge.

- Hvis vi ligner hinanden, så kan vi måske være ... venner?
foreslår 37.

Den anden når ikke at svare, for i det samme skyder murænen frem fra sit skjul bag spejlet. Det kæmpestore gab med de spidse og skarpe tænder er vidt åbent og klar til at lukke sig om 37.

37's lille hjerte springer et slag over af bare skræk, men han slår også så kraftigt han kan med halen, og i allersidste øjeblik når han næsten væk, da murænen kæber lukker sig. Men også kun næsten, for murænen får fat i det yderste af hans vimpel.

37 er fanget, men han kæmper for at slippe. Han vrider og drejer desperat rundt om sig selv. Han har næsten givet op, da han pludselig er fri.

Han svømmer alt, hvad han kan, han må bare væk, i sikkerhed, men det er ligesom anderledes at svømme nu. Da opdager han, at murænen har bidt et stykke af hans vimpel.

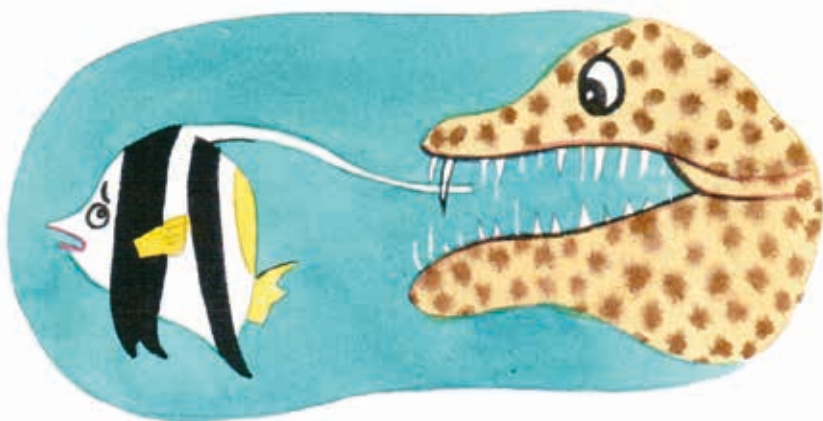
Skidt med det, tænker han, bare han kan nå ind i stimen!

Men hvor er stimen? Hvor er alle de andre blevet af? Åh, de er jo langt, langt væk. Og hans nye ven, hvor blev han af? Bare murænen ikke fik ham.

Men så ser han murænen lige bag ham. Han prøver at skjule sig bag en stor koral, men murænen har set ham, og det lille stykke vimpel har kun givet den endnu mere lyst til resten af 37. Den ved, at den er hurtigere end en lille vimpelfisk, og den er sikker på, at det ikke vil vare længe, før resten af den lækre fisk er i dens mave.

37 giver ikke bare op. Måske kan han finde en lille sprække, hvor murænen ikke kan komme ind. Han pisker med alle sine finner, hen over koralrevet med murænen lige bag sig, ind mellem koraller og sten. Alle andre dyr flygter til alle sider.

Hvorfor tager uhyret ikke en af dem, tænker 37. Men murænen ved, at det kun er et spørgsmål om tid, før den lille fisk er blevet for træt til at flygte. Den behøver bare at følge efter. Og

37 ved det. Hvorfor blev han dog ikke i stimen sammen med de andre? Hvorfor er der ikke en lille sprække, hvor han kan gemme sig? Og hvor blev hans nye ven af?

Hvis de nu var to, kunne de måske forvirre murænen. Han suser tilbage til den viftekorale, hvor han mødte den anden. Åh jo, der er han jo, han er der endnu, og i rasende fart svømmer den anden direkte hen mod ham og murænen. Hvorfor gør han det?

Lige inden de to vimpelfisk svømmer ind i hinanden, så sker der noget mærkeligt.

Murænen ser sit spejlbillede med åbent gab.

Pludselig bremser murænen op og stivner. Så vender den om og flygter lige så hurtigt, den kan.

37 forstår ikke noget. Hans nye ven er lige foran ham, og han ser lige så overrasket ud som 37. Da ser 37 noget mærkeligt. Den anden mangler også et stykke af sin vimpel. Han skal lige til at spørge, hvordan det er sket, men da han svømmer nærmere, gør den anden det samme på nøjagtig samme måde, og da 37 standser, gør den anden det også. Langsomt svømmer han helt hen til den anden. Deres munde mødes, men den andens mund er hård og glat som en sten, slet ikke som en fiskemund.

Langsomt går det op for 37, at den anden ikke er en anden. På en eller anden måde er det ham selv. Et billede af ham selv. Han

føler sig endnu mere ensom, end han nogensinde har gjort før.

Langt borte kan han se stimen. De ved ikke noget om, hvad der er sket.

Bedrøvet betragter han sit eget billede i den blanke ting i viftekorallen. Det gør ikke ondt der, hvor murænen bed hans vimpel over, men det ser mærkeligt ud. Måske vil de slet ikke have ham i stimen, nu hvor han mangler halvdelen af sin vimpel. Måske havde det været bedre, hvis murænen bare havde fået fat i ham.

Pludselig ser han en anden vimpelfisk ved siden af sig selv. Det kan ikke være ham selv, for den anden har hele sin vimpel. Og den anden smiler.

- Hej, siger den anden.

- Øh hej ...

- Jeg så, at du skræmte murænen væk. Det var sejt.

Nu smiler 37 også.

- Nå, det var ikke noget særligt, siger han.

- Kender du det gamle vrage?

- Hvis du mener det helt ovre ved Tårnklippen, så gør jeg.

- Jeg vil gerne undersøge det vrage, bare ikke helt alene. Du er bare sej. Det må være et godt sted at lege skjul. Vil du med?

37 kan ikke få øje på stimen.

- Ja, hvorfor ikke? ■

Trommedrengene fra Livingston

TEKST: DORTHE NIELSEN · FOTO: JULIE DALSGAARD KNUDSEN

” Trommerne er bygget i Livingston. Det her er hjorteskind,” fortæller 11-årige David, mens han giver trommeskindet et kærligt klap. Davids tromme er 1. trommen, den som spiller de specielle rytmer. Ved siden af ham sidder hans lillebror Kellison på 5 år. Han er klar ved den store tromme. Det er 2. trommen. Den holder rytmen, forklarer drengene.

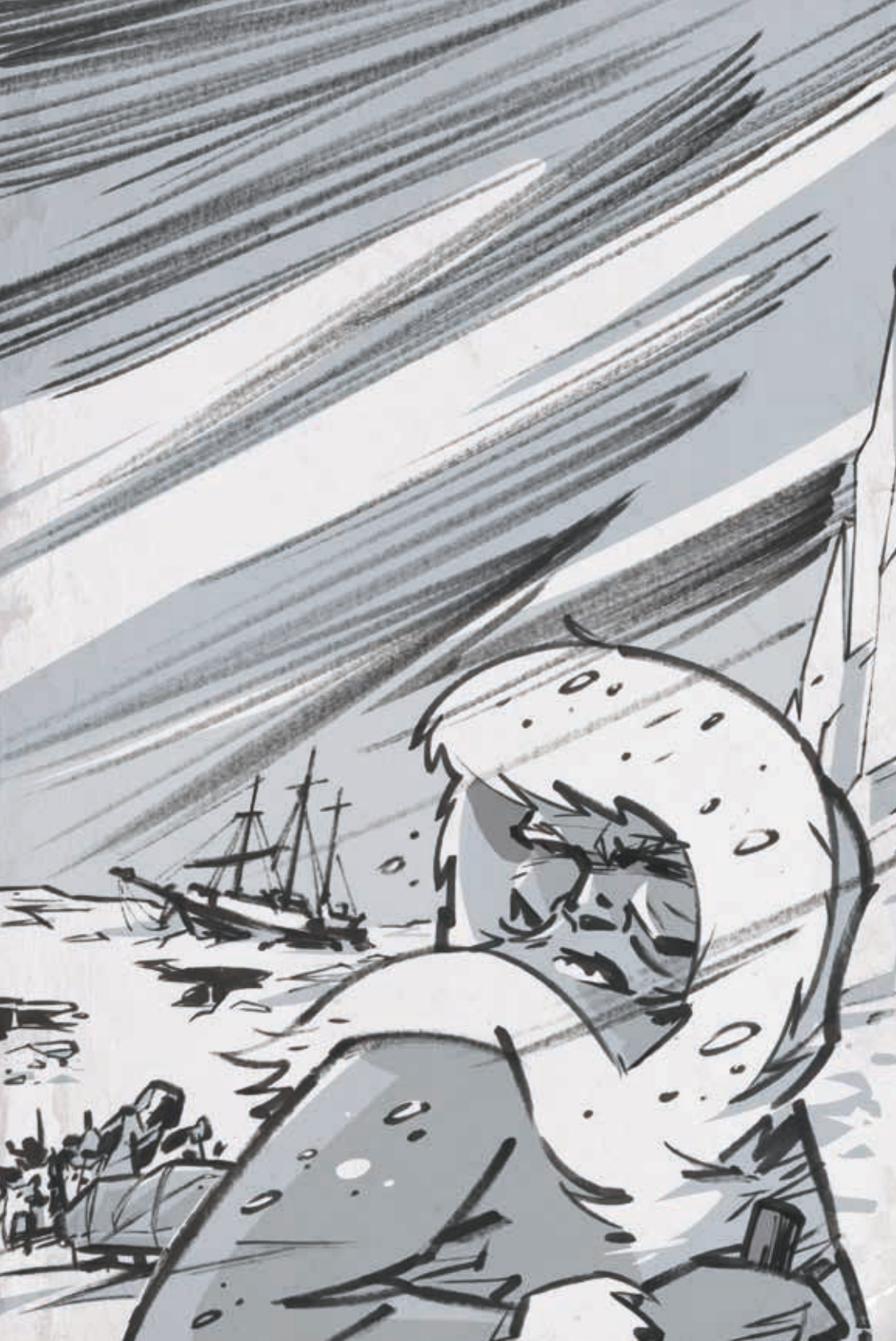
Drengene sidder på trappen til huset og venter sammen med deres mor og tante. De vil gerne spille, men de skal først lige have lov af deres far. Det får de heldigvis.

Drengene kigger på hinanden, finder rytmen, og så er de i gang. De spiller først Punta og bagefter Hungu Hungu. Pludselig kommer deres onkel Duen forbi. Han viser, hvordan man kan danse Punta. Den musik, de spiller, hedder garifuna. Det hedder deres folk også. De er efterkommere af slaver, som for mange år siden kom til Caribien fra Afrika.

Selv om David kun er 11 år, har han allerede spillet til forskellige opvisninger. Hans mormor er nemlig med i et stort garifuna-band. David trommer hver dag. Det er det bedste, han ved.

[heleverdeniskole.dk/
trommedrengene](http://heleverdeniskole.dk/trommedrengene)

Den første dreng på Nordpolen

TEKST: ISELIN C. HERMANN · ILLUSTRATIONER: MICHAEL PEDERSEN

Fridtjof hedder faktisk ikke Fridtjof for ingenting. For Fridtjofs far, som er vild med opdagelsesrejsende, har opkaldt ham efter en berømt polarforsker, som hed Fridtjof Nansen.

For mere end 100 år siden var det, at Nansen med det gode skib "Fram" sejlede op mod Nordpolen. Heldet var ikke med Nansen, for skibet sad fast i indlandsisen og kunne ikke komme hverken frem eller tilbage. I tre år sad skibet fast i isen. Men Nansen var ikke sådan at standse.

Han ville være den første mand på Nordpolen. Derfor gjorde han sig, sammen med sin ven Johansen, klar til at forlade skibet på ski. To mand, tre hundeslæder og 27 hunde. Det var så koldt, at det var minus 40 grader, og til tider kunne de ikke se hundene, som trak slæderne, så meget sneede det. Men de overlevede og kom næsten helt frem til Nordpolen. Men næsten var mere end nogen før dem. Næsten helt oppe på toppen af jordkloden, dér hvor man puster luft ind i sin badebold. På Nordpolen har man bare ikke brug for en badebold - naturligvis. Det er så koldt deroppe i indlandsisen, at man risikerer at sove ind i frysedøden, uden at man lægger mærke til det.

Fridtjof kan mærke, at det risler koldt ned ad ryggen, når hans far fortæller den slags. Men Nansen sov ikke ind deroppe. For han havde forberedt sig godt og var god til at styre sine hunde-

slæder. Og dét, siger far, er rigtig svært. For hvis ikke man passer på, så spiser hundene hinanden. Og Nansen vidste, at ekspeditionen ville kræve ALT af ham og mere til. Derfor overlevede han. Det var ikke hans muskler, der reddede ham. Men hans hjerne.

Fridtjof er rigtig glad for at være opkaldt efter Fridtjof Nansen, for der er aldrig nogen i klassen, der gider have ham med på holdet, når de spiller rundbold, og til idrætsdag er han altid den sidste, der kommer i mål til 5-kilometerløbet. Når han kommer ind som nummer sjok, har han ondt i lungerne og sidestik. Det er fordi Fridtjof har astma, og han er lidt ked af, at det altid er idrætslæreren, som vælger, hvilket af holdene han skal være på, når de spiller rundbold. Han drømmer om, at Axel eller Maher råber: "Helle for Fridtjof!" Men det gør de aldrig. Axel kan ret tit løbe hele banen rundt, før bolden bliver kastet tilbage. Og Maher griber ALTID bolden. Altid.

Far siger, at det som også reddede Nansen fra at sove ind i frysedøden var, at han skrev dagbog. Hver dag. Det er vigtigt, når man er på ekspedition. Vigtigt fordi en opdagelsesrejsende sætter sit aftryk steder, hvor ingen mennesker før har været.

Fridtjof ser det for sig: Nansen og hans lange ski og hundeslæderne som laver spor i sneen. Nansen som styrer ind i en verden, hvor ingen før har været. Sporene kan ses i den dybe sne, indtil de sner til igen. Der er derfor, det er vigtigt at skrive dagbog. For sporene sner til. Men han er den første, som har været lige netop her. Det står selv i dagbogen. Det er iskoldt i hans telt, og han har handsker på, mens han skriver i den. Men han gør det. Hver dag.

Fridtjof er på vej hjem fra skole. Han er mere ked af det, end han vil indrømme, for de har været på "overlevelsestur," som klasselæreren kalder det. På sådan en indendørs bane i en stor hal. De skulle klatre over forhindringer og under bomme, de skulle finde ud af en labyrint, det var sjovt, men til sidst var der

en klatrevæg, de skulle klatre helt op til toppen af, førend de havde overlevet.

Fridtjof overlevede ikke. Susanne, deres klasselærer, ved godt, at Fridtjof har astma, hun sagde, at han ikke behøvede klatrevæggen. Men Axel råbte på drillemåden deroppefra, så alle kunne høre det: "Fridtjof er døøøød!" Nej, hvor blev han ked af det.

Det er begyndt at sne. Hvide snefnug der ser ud, som om de flyver opad ligesom hvide mælkebøttefrø om sommeren. Fridtjof ryster inde i sin jakke. Og på vej fra busstoppestedet er det som om, hans tænder ikke er hans egne. De klapper i munden på ham, selvom han prøver at lade være.

"Jamen, hvordan er det dog, du ser ud?" siger hans mor, da han smider skoletasken på gulvet i køkkenet. "Jeg tror, du er ved at blive syg".

Selv under dynen fryser han. Og klatrevæggen bliver højere og højere. Med endnu flere røde og blå og grønne dutter til at

holde fast i og træde på. Og oppe på toppen af klatrevæggen er der store snedriver. Axel sætter et flag ned i en af dem, og hans stemme runger, da han råber det ud over hele verden: ”Jeg gjorde det ... orde det ... orde det. Første mand ved verdens ende ... ende ... ende”. Fridtjof vågner ved, at hans far vender dynen og stryger ham over håret. ”Det er bare noget, du drømmer”, siger han stille. Og bliver ved med at klappe ham på håret. Mor kommer med et glas vand. Og han får lov til at sove mellem dem i den store seng.

Næste dag skal Fridtjof ikke i skole. Han har stadigvæk feber, men har det bedre. Mor og far skal på arbejde, og han skal være alene hjemme. Han er aldrig alene hjemme om aftenen, men om dagen har han været alene hjemme. Det er ret hyggeligt. Han kan altid ringe til mormor, hvis der er noget. Og hvis der rigtig er noget, kan han gå ned til gamle Olav, som bor på første sal. Olav er for gammel til at arbejde mere og er altid hjemme. Mor stiller nogle sandwich i køleskabet og kysser ham farvel. Hun siger, hun ringer hjem ved 12-tiden, og far lover også at ringe til ham.

Der er helt stille i lejligheden, da de er gået.

Når det sner længe nok og i lang tid, bliver snefnuggene til snedriver. Dyner af sne. Dale og bakketoppe. Helt hvide. Der hvor Nansen stod, var der skispor efter ham. Men der er mindst en million steder, hvor Nansen ikke har sat spor i sneen. Heller ikke nogen andre mennesker.

Isbjørne, sneugler og polarræve måske. Men ingen mennesker. Fridtjof har forberedt sig på turen. Madpakke, et ekstra tæppe, kikkerten, dagbog og de to blyanter ligger i hans rygsæk. Det er bitterligt koldt, og han maver sig gennem en mørk grotte med is til alle sider. For enden af grotten tager han sin kikkert frem. Hvidt forud så langt øjet rækker.

Dyner af sne. Op ad bakke og ned ad bakke. Han bliver nødt til

at tage sine hænder til hjælp for at komme igennem sneen, som nu begynder at hvirvle rundt. Op og ned. Store, lette snefnug der danser og hvirvler. Verden er hvid. Nansen har gjort det før ham. Men han var voksen. Fridtjof bliver den første dreng, som er gået gennem snemasserne alene til Nordpolen. Han tager dagbogen frem og begynder at skrive i den, da felttelefonen ringer. Det er fra kommandocentralen. Om alt er i orden? ”Ja”, svarer Fridtjof ”alt vel her!” Og ja, han skal nok huske at spise noget. Han lægger på og skriver videre i dagbogen, indtil han bliver søvniq. For ikke at sove ind i frysedøden trækker han det medbragte tæppe over sig. Næste morgen spiser han halvdelen af madpakken. Han kunne godt spise den hele, så sulten er han. Men man ved jo aldrig, hvornår der kommer nye forsyninger.

Han kan se den langt ude i horisonten, og da han tager kik-kerten frem, er han ikke længere i tvivl: En stor isbjørn er på vej i hans retning. Isbjørnen er det farligste dyr i verden. Farligere end løver, tigre og krokodiller. Godt han har sin riffel med. Han gemmer sig bag en bakke, sikker på at isbjørnen ikke har set ham. Den kommer nærmere. Og nærmere. Han kan høre den pruste Tungt. Den hvide ånde står ud af isbjørnens mund. Han sigter. Og skyder forbi. I et brøl sætter den i løb lige hen imod ham. Han sigter igen og rammer den i benet. Isbjørnen bliver ude af sig selv af raseri og ænser ikke, at den er ramt. Det røde blod trækker spor i den hvide sne. Lyden af Fridtjofs hjerteslag overdøver isbjørnens brøl, og da han sigter og trykker på aftrækkeren tredje gang, rammer han den lige i brystet, og den falder til jorden ti meter fra hans skjulested. Pyha - hvor var det tæt på! Fridtjof sveder over hele kroppen. Her på Nordpolen er det enten eller. Enten isbjørnen eller dig. Og enten fryser man sig halvt ihjel, eller også sveder man af skræk.

Han behøver ikke få isbjørnen med det samme. For her er koldt som i en fryser. Havde det været en løve i Afrika, ville der bare gå et par timer, før den begyndte at rådne. Men ikke her.

Nu kan han til gengæld med god samvittighed spise resten af madpakken, for nu har han proviant til mange uger frem. Det er ved at blive mørkt, så han må hellere få skrevet i sin dagbog, så længe han kan se sine egne bogstaver.

Der bliver ringet fra kommandocentralen igen. Denne gang er det en mand. Om alt er i orden? Fridtjof siger, at det var med nød og næppe, men at han overlevede, og at isbjørnen er nedlagt. Kommandocentralen lyder bekymret. Om han er helt sikker på, at alt er okay? ”Ja, men jeg håber, snestormen snart lægger sig”, siger Fridtjof, for det er næsten ikke til at se en hånd frem for sig. ”Hmmmm” siger manden i den anden ende. ”Det lyder, som om feberen er steget!” Fridtjof skriver i sin dagbog og noterer, at den, der lige har skudt en isbjørn på ti meters afstand, har det ligesom om, han har feber. Hans hænder ryster, og det er svært at se, hvad han selv skriver. Han skærer så meget isbjørnekød fri, som der er plads til i hans rygsæk. Kødet er allerede dybfrossent.

Og han sætter et lille flag ned i sneen, så han kan finde isbjørnen på tilbagevejen. Og så begiver han sig videre. Efter hans beregninger er der bare en dagsmarch tilbage. En dag til og han vil være den første dreng på Nordpolen.

Men hvad er nu det? Inde i snefoget toner en skikelse frem. En skygge som bliver til en stemme. På disse kanter har der aldrig været andre end Nansen. Og minsandten om ikke det netop er ham. Selveste Fridtjof Nansen som med høj stemme siger ”Hallo. Hallo der! Hvad laver du Fridtjof?”

”Jeg går i dine fodspor!” råber Fridtjof gennem snemasserne.

”Det ser farligt ud!” råber Nansen tilbage. Snefnuggene lægger sig, og Fridtjof tager Nansen i hånden, så de kan gå den sidste lange strækning sammen. ”Det er jo også farligt” siger han op til Nansen, da de har gået i noget tid.

”Hvad tror du, din mor og far siger til det her?” spørger den gamle mand.

”Jeg tror, de vil være stolte” svarer Fridtjof. ”Det er jo ikke for ingenting, de har opkaldt mig efter dig. Og nu bliver jeg jo den første dreng på Nordpolen.” De går lidt uden at sige noget.

”Altså, Nansen. Jeg ved godt, at du ikke sov ind i frysedøden heroppe, men jeg troede faktisk, du var død.” Nansen griner. ”Godt nok er jeg gammel, Fridtjof, men ikke så gammel, at jeg er død.” ”Kom, vi skal op på den bakketop derhenne!” Nansen ryster på hovedet. ”Nej, det er jeg for gammel til min dreng! Jeg sætter mig her, så kan du gå det sidste stykke alene. Der er jo heller ikke noget ved at være den første dreng på Nordpolen, hvis ikke du

gør det alene. Og du er heldig, for du bliver ikke alene den første dreng på Nordpolen, du bliver det første menneske, for Johansen og jeg klarede jo ikke det sidste stykke, som du ved.”

Den sneklædte bakke ligner alle de andre, Fridtjof har bestegt. Sådan er det heroppe. ”Men hvordan” råber han ned til Nansen ”hvordan ved jeg, at jeg er helt præcis på Nordpolen?” ”Jeg skal nok sige til, når du er der. Men du skal skynde dig lidt!”

Sikke et held, tænker Fridtjof, at Nansen kom ham til undsætning. Ellers havde han aldrig fundet lige præcis NORDPOLEN. ”Fem skridt til” råber Nansen. ”STOP. Nu er du der!”

Fridtjof mærker stoltheden rulle gennem hele sin krop. Så kan Axel og Maher nok så meget vinde i rundbold og klare klatrevæggen. Men den første dreng på Nordpolen. Slå den! Han breder armene ud mod blæsten, kulden og glæden.

”Fridtjof?” Fridtjof ryster på hovedet. For hvad laver mormor her? ”Fridtjof, hvad laver du?” spørger hun.

”Og hvad laver du på Nordpolen, mormor?” Fridtjof kan ikke få det til at stemme. Godt nok er hun sej, mormor, og godt nok cykler hun helt enormt mange kilometer om dagen, men at hun er SÅ sej, at hun kan komme helt herop, det havde han ikke set komme.

”Jeg tror nok vi hellere må se at få ryddet op, inden mor og far kommer hjem. Her ser jo farligt ud,” siger hun. ”Men Nansen?” spørger Fridtjof. ”Hvor er Nansen henne?” Gamle Olav nede fra første står i døråbningen og smiler. ”Han er lige her!” siger han. ”Jeg ved jo godt, hvor stolt du er af at være opkaldt efter Fridtjof Nansen, så jeg gik bare med på legen. Selvom man er gammel, kan man godt lege en gang imellem.”

”Jo,” siger mormor, ”men man må også holde op, mens legen er god!” ”Hvorfor egentlig?” spørger Olav. ”Jamen, se dog det roderi her, dyner på bordet, og fjer fra en hovedpude hvirvlet ud over det hele, og hvad laver vindpropellen her?”

Vindpropellen bruger de om sommeren, når det er rigtig varmt. Den blæser kold luft ud i lejligheden på hede dage. Og naturligvis kan Fridtjof godt huske, at han hentede den ud af skabet, han kan også huske, at han klippede hul på hovedpuden, for ellers kunne han jo ikke lave snestorm, vel?

”Nå, jeg trasker ned til mig selv.” Gamle Olav giver Fridtjof hånden. ”Tak for turen, jeg synes, det var en god oplevelse at være på Nordpolen sammen med dig. Og nu har du i hvert fald noget, du kan fortælle de andre henne i skolen, for jeg er helt sikker på, at der ikke er nogen af de andre børn i klassen, som har været helt deroppe næsten alene.” ■

Tak for de fine postkort!

Sidste år rejste LæseRaketten til Sierra Leone. Hvis I var med, kan I måske huske David fra Banana Islands. Eller de to seje piger fra bogens forside, Saio og Madusu. I foråret besøgte vores LæseKaravane Sierra Leone. Karavanen havde bøger og billeder med til alle børnene fra LæseRaketten. Børnene var både glade, stolte og lidt generte, da de fik bøgerne.

Måske skrev I postkort til David eller Saio og Madusu? Vi modtog over 1.200 postkort.

Desværre kunne vi ikke aflevere postkortene til David, Saio eller Madusu. Det er fordi, sygdommen ebola kom til Sierra Leone.

Ebola er en virus, og det er en alvorlig sygdom, fordi der endnu ikke er fundet en medicin, der kan helbrede den. For at undgå at flere mennesker bliver smittet, er det forbudt at rejse rundt i landet. Skolerne er lukkede.

Ebola smitter ved nærkontakt med et sygt menneske. Man kan blive smittet, hvis man rører ved en syg persons sved, spyt eller blod. Derfor skal man vaske hænder ofte og undgå at røre ved hinanden.

Sierra Leone er et fattigt land, der mangler hospitaler og læger. En sygdom som ebola gør det ekstra svært at bo i landet. Hvis man bliver syg, er der ofte langt til et hospital, og mange hospitaler har ikke plads til flere syge. Heldigvis kommer der læger og frivillige til Sierra Leone for at hjælpe.

Når vi igen kan rejse rundt i landet, får David, Saio og Madusu postkortene. Følg med på vores hjemmeside.

**Du kan læse mere om ebola
på [heleverdeniskole.dk/
ebolaisierraleone](http://heleverdeniskole.dk/ebolaisierraleone)**

Sierra Leone 2014

Saio og Madusu syntes, det var sjovt at se sig selv i en dansk bog.

Her kan I se David vise billeder frem.

Bliv klog på Guatemala

Lær om landets historie og samtid. Gå på opdagelse i Guatemalas natur og klima og find ud af, hvilke dyr, der lever i landet. Se, hvordan det er at gå i skole i Guatemala og lær om, hvad ulighed og fattigdom gør ved et land. Udforsk mayaernes kultur og traditioner og mød nogle af verdens børnearbejdere.

**Se film
og billeder fra
Guatemala**

heleverdeniskole.dk/laeseraketten

Kom tættere på børnene i LæseRaketten

Temaet **Guatemalas børn** er fyldt med film og billeder. Du lærer børnene fra LæseRaketten endnu bedre at kende og bliver klog på, hvordan børn og unge i Guatemala lever. Du kan blandt andet sejle med til Teresas by og se hendes skole gå i optog, og du kan høre David og Kellison på trommerne. Esvin inviterer på tur gennem markedet og viser dig sin skole - og Edward tager dig med rundt i Livingston. Du kan også se, hvordan kvinderne på markedet laver tortillas - og hvordan mon en slush-ice ser ud i Guatemala?

Brug hele kroppen

Temaerne **Mad, Musik og Motion** og **Vær kreativ** sætter hele kroppen i sving. Leg og dans som børnene i Guatemala, bevæg dig samtidig med, at du lærer om landet. Udforsk maden i Guatemala og find lækre madopskrifter. Brug hænderne til at lave alt fra bekymringsdukker, drager, bøger med symboler eller smykker. Lyt også til rytmer og musik fra Guatemala. Temaerne sætter bevægelse, kreativitet og sanser i spil.

MAD, MUSIK
OG MOTION

VÆR
KREATIV

heleverdeniskole.dk/laeseraketten

Camilo

Camilo bruger fritiden i cyberspace

TEKST: CLAUDIA PUJOL ROSENLUND

FOTO: JULIE DALSGAARD KNUDSEN OG DORTHE NIELSEN

Camilo Us Menegazzo er 12 år og bor i Guatemala City. Camilo bor i et skørt gammelt hus sammen med hele sin familie og mormorens dyr. ”Så keder man sig aldrig,” siger Camilo. Huset ligger i et kvarter, der hedder Zone 1. Udenfor på gaden summer det med gadesælgere og buschauffører, der holder pause bag rattet i eftermiddagssolen.

Kvik på tasterne

Camilo er tosset med at spille computer. Stod det til ham, ville han bruge al sin tid på at spille Xbox. Hans yndlingspil er Minecraft, ”fordi man skal tænke og have en strategi for, hvad man gør”. I skolen er Camilos yndlingsfag naturligvis også computertimerne. Der bliver han skarp til at skrive i Word og lave præsentationer. I de timer kan han leve i andre verdener. Han kan også godt lide idrætstimerne, fordi han er god til at løbe. Så god at han i sidste uge fik et diplom!

Xbox'en står hjemme på hans og lillebroren Oscars værelse. Det er en gave fra deres far, Fidel. Camilo fik den, fordi han bestod skoleåret. Skolen kommer først, det ved han godt. Han har aftaler med sine forældre om, hvor meget computer han må spille om dagen. Lektierne skal altid laves, før han må spille. Og altid først efter han har spist frokost med sin mormor, Dora María, og Oscar. Når Camilo ikke spiller computer, kan han godt lide at se videoer på YouTube om computerspil. Her får han tricks og tips til at blive endnu bedre.

Camilo er mestiz

Camilo er blandt de få elever på sin skole med en baggrund blandet af flere kulturer. Fidel, Camilos far, tilhører mayafolket (K'iche'), og hans mor, Alejandra, er mestiz. Det kalder man folk, som både har mayakulturens og de europæiske rødder. Den slags blandede familier er der mange af i Guatemala. Bare ikke lige på Camilos skole. Han går i cowboybukser som kammeraterne. Men hans efternavn, Us, er anderledes.

I de mindre klasser blev Camilo mobbet på grund af sit navn. I lang tid var han ret ked af det. Hans far og mor besluttede at melde ham til en sommerskole, hvor han kunne lære mere om mayakulturen og møde andre med samme baggrund.

På sommerskolen mødte han uventet to piger fra klassen. Så han var ikke alene. Den sommer fandt Camilo og pigerne ud af, at det er spændende, at deres forfædre er mayaer, og det er sejt at have flere kulturer inden i sig. Hjemme hos Camilo snakker de

Camilo har godt styr på teknikken.

Camilo sammen med sin mormor og hendes hund i familiens have.

stadig meget om, hvad det betyder.

I dag er Camilo stolt af det. "Min mor siger, jeg har fået det bedste fra to verdener," smiler Camilo eftertænksomt. I dag bliver han heller ikke mobbet i skolen.

Fuldt hus

"Vi bor mange sammen herhjemme," siger Camilo. "Min mor og far og lillebror og jeg har den øverste etage i huset". Hans forældre samler på bøger, så bogreolerne fylder det meste af deres etage. Camilos mor og far er antropologer. De studerer mennesker fra fortiden og op til i dag. "Mine forældre er seje nok. Vi snakker meget sammen," siger Camilo. Han kan godt lide at være sammen med dem begge to. Nedenunder, i stueetagen, bor hans

mormor og morfar, Dora María og Bayron, og Camilos onkel, Apadicio, og moster.

”Min mormor er helt speciel”, siger Camilo. Hun har passet ham siden, han var lille. Mormoren dyrker kaffe og bananer ude i baghaven. Hun har en sort puddelhund, en fugl og et par skildpadder i et akvarium. Dora

María har også et alter nede i stuen. Der står billeder af Camilos tipoldefædre, tørrede blomster og en masse levende lys. Camilo kan godt lide at bo tæt sammen med den store familie, så har man nemlig altid nogen at være sammen med.

Camilo og Julian

Camilo har også en bedste ven. Han hedder Julian. De går på samme skole, men ikke i samme klasse. Julian går i 6. b, og Camilo går i 6.a på Vanguardia Juvenil, som er en privatskole både for piger og drenge. I Guatemala er nogle skoler kun for piger og andre kun for drenge. Men pigerne interesserer ikke Camilo endnu. Han holder sig til drengene. Derfor mødes han med Julian i frikvartererne. Julian bor i samme kvarter som Camilo, så de leger meget sammen, også når de har fri. De følges ad hjem hver dag i skolebussen. De må gerne gå alene i kiosken, når de er sammen. Desværre skal Julian skifte skole efter sommerferien. Men de to har aftalt, at de altid skal blive ved med at ses.

Sommerferien er lige om hjørnet

Camilo har snart sommerferie. ”Og så skal der slappes af! Jeg skal chillе, spille computer og holde fri fra lektierne,” siger Camilo. Men inden da skal han bestå de afsluttende eksamener. I 7. klasse får Camilo og kammeraterne nye fag, deriblandt kaqchikel, et af de 22 maya-sprog. Det kender Camilo i forvejen.

På hjemmesiden kan du læse mere om mayakulturen og dens historie, og du kan se film fra Camillos skole og hans hus.

heleverdeniskole.dk/camilo

C. Clante '14

Tigerhelten

TEKST: CAMILLA WANDAHL OG JONAS NØDVIK JØRGENSEN

ILLUSTRATIONER: CHARLOTTE CLANTE

Kaso kastede snøren ud i vandet. Den forrige fisk sprang af krogen, men han ville bare have mad med hjem. Vinden susede i hans ører. Bølgerne blev mere og mere livlige. Det så ud, som om skyerne mødtes fra hver sin side i en voldsom brydekamp, og han tænkte, at lige om lidt ville regnen slå ned.

Han var fast besluttet på ikke at komme tomhændet hjem. Han huskede tydeligt sidste gang, han kom hjem uden fisk. Udtrykket i hans søskendes øjne var næsten ikke til at holde ud. Han måtte bare fange noget.

Over ham var skyernes kamp steget til en voldsom buldren. Ud af øjenkrogen så Kaso et lysglimt, og i samme sekund hørte han et ordentligt brag. Lynet slog ned ikke langt fra båden, og han dukkede sig uvilkårligt.

Han skulle have lyttet til sin mor og ladet være med at sejle ud. Hun spurgte, om det nu også var klogt at sejle ud, når det trak op til storm, men han affejede hendes bekymringer, for hans far havde altid rost hans talent for sejlads og fiskeri.

I det samme bragede endnu to lyn hen over himlen, og regnen tæskede ned om ørerne på Kaso. Lynene, regnen og de store bølger, der væltede ned over hans træbåd, fik ham til at dreje hovedet i retning af kysten. Han burde vende hjemad, men så trak det i snøren.

Det var et hårdt træk, og han var sikker på, det var en stor fisk. Med et kraftigt ryk forsøgte han at hive den ind, mens det salte

vand fra bølgerne og regnen fløj omkring ham. Men fisken var for tung. Han så ind mod land igen. Han burde smide fiskestangen fra sig og begynde at ro.

Trækket fra fisken spændte snøren som en flitsbue, og han holdt igen af alle kræfter. Det var nu, han burde slippe den. Ned i det sorte vand. Men han kunne ikke. Han havde arvet den efter sin far, da han døde for to år siden. Det var fiskestangen, der skaffede familien størstedelen af deres mad. Desuden havde hans far selv skåret den ud med en perfekt krumning og bøjelighed, og den bar familiens mærke: En tiger skåret ind i håndtaget. Historien fortalte, at engang, da landsbyen var blevet angrebet af en

stor hantiger, var Kasos oldefar trådt ind foran den. De havde stået over for hinanden med blikkene låst fast og efter lidt tid, hvor Kasos oldefar talte beroligende til tigreren og bad den lade landsbyen være i fred, var den løbet ind i skoven igen. Efterfølgende var tigreren kommet og gået hos familien, som den ville, og landsbyen havde omtalt dem som Tigerfamilien. Siden var det blevet deres mærke, og det var dét, Kasos far havde ridset ind i fiskestangen. Kaso havde aldrig nået at møde sin oldefar, men fiskestangen var symbol på familiens slægtshistorie.

Kaso måtte redde fiskestangen.

Regnen brølede ned fra himlen. Endnu et lyn oplyste havet. Så hev han igen af alle kræfter, til han kunne se fisken. Det var en stor krabat.

Den skulle nok veje det samme som fire af de fisk, han normalt fangede. Uden at give fisken tid til at blive træt

hev han af alle kræfter. Da fisken pludselig begyndte at svømme den modsatte vej, blev Kaso trukket hårdt ind i båd-kanten. Han slog sit knæ og bandede. Han havde aldrig oplevet en fisk med så mange kræfter, men da han ikke ville slippe fiskestangen, skulle den fanges. Med benene stemte han imod båd-kanten og trak i fiskestangen, og da fisken var tæt nok på, svingede han den beslutsomt op i båden.

Kaso blev helt glad, da han så, hvor stor fisken egentlig var. Med den fisk kunne hans

familie få mad i flere dage. Fisken sprællede og kæmpede for at slippe væk, men med et hurtigt slag i hovedet fik han den til at ligge stille. Bølgerne var blevet mere voldsomme, og vinden tog til, så derfor skyndte Kaso sig at lægge fisken ned i lædertasken.

I det samme lød endnu et brag. Båden krængede, og han klamrede sig til den. En bølge rullede ind over ham. Blodet pumpede i hans krop, og vandet smagte salt på hans læber. Han så ind mod land. Hans tøj klæbede vådt til kroppen, og han rystede. Med årerne roede han af alle kræfter, men strømmen var stærk, og han kom ikke nogen vegne.

Han tog endnu et tag med årerne. Så tårnede en bølge sig op over ham, under de truende skyer så den sort og mægtig ud. Den skyllede af alle kræfter ind over ham og væltede ham bagover. Hans hoved ramte kanten af båden, og så blev alting mørkt.

Da Kaso vågnede, var vinden løjet af. Bølgerne fik stadig båden til at gynge let, men den enorme storm var ovre. Han satte sig op i båden. Først fik han stjerner for øjnene, og så mærkede han en bule, der hvor hovedet havde ramt bådskanten.

Da han havde siddet lidt, begyndte han at se sig omkring. Der var ingen spor af land. Ingen kystlinje. Faktisk var der bare hav, hav, hav så langt øjet rakte.

Over ham var himlen blevet mørkere. Om et par timer ville der være helt mørkt, og han anede ikke, hvor langt der var til kysten. Han kneb øjnene sammen og prøvede igen at få øje på land. Hvis bare han kunne se kysten, så han havde noget at styre efter ... men vinden havde ført ham langt ud på havet.

Ud af øjenkrogen fik Kaso øje på noget i vandet. Han kneb øjnene sammen igen og forsøgte at se, hvad det var. Hans nysgerrighed fik ham til at ro hen mod det. Han tog årerne og padlede tættere på. Vandet sendte små salte dråber op. Først nu lagde han mærke til, at hans tøj var helt vådt. Mørket kom også hurtigt, men han lagde kræfterne i og padlede videre.

På et tidspunkt syntes han, at det, han roede hen imod, bevægede sig lidt, men det kunne også bare være noget, han bildte sig ind.

Endelig kom han så tæt på, at han kunne skelne noget sort og orange. Hans hjerte begyndte at hamre, da han igen så noget bevæge sig. Det lignede et dyr. Da han kun var nogle få årtag fra det, drejede det hovedet og så på ham med bedende øjne. Det var en tigerunge, som så meget træt ud. Faktisk så den ud til at være ved at miste bevidstheden helt. Den klamrede sig til en lille træstamme, men det virkede ikke, som om den kunne holde sig fast meget længere.

Kaso sad helt stille og kiggede på tigerungen. Så begyndte den at glide længere ned i vandet. Kaso padlede det sidste stykke hen til den. Han rakte ud efter tigerungen, lige før den forsvandt ned i det mørke vand. En bølge skyllede vand i hans ansigt og fik det til at svide i hans øjne. Han rystede hovedet for at se klart igen. Det var i sidste øjeblik, han nåede at gribe fat i nakkeskindet og få den hevet op, så den fik hovedet oven vande. Han trak den op i båden. I noget tid skete der ingenting. Den lille våde klump pels lå helt stille. Luften fyldtes af lugten af våd tiger. Så begyndte

den at bevæge sig en smule, og lidt efter drejede den hovedet og kom med en halvkvalt lyd.

Kaso mødte tigerens blik og så ind i de sorte øjne. Tigerungen så ud til at være ved at falde om af udmattelse, og han kom til at tænke på fisken. Måske hvis den fik lidt at spise, ville den få det bedre?

”Er du sulten?” spurgte han og rakte ned i lædertasken.

Han tog fisken op og trak sin kniv. Med et hurtigt snit skar han en luns af fisken og rakte den frem mod tigreren. Først ville den ikke tage imod det, men så stak den hovedet lidt længere frem og begyndte at snuse til fisken.

”Du må godt spise det,” sagde han med en rolig stemme.

Det var, som om tigreren forstod ham. I hvert fald spiste den fiskestykket. Bagefter så den igen på ham. Da den så op, mødtes deres øjne. Det var, som om der skete noget inde i ham. Som om han fik et lille stød af genkendelse. Som om hans sjæl kendte tigreren, og han kom til at tænke på, om alle historierne om hans slægt virkelig var sande. Men så skubbede han tanken fra sig. Lige nu var det vigtigste, at både han og tigreren overlevede.

”Vil du have mere?” spurgte han og rakte et stykke fisk frem.

Han fodrede tigreren med næsten halvdelen af fisken og spiste også selv lidt, selvom den rå fisk ikke smagte særlig godt. Bagefter drak han lidt vand fra dunken i lædersækken. Han rakte dunken frem mod tigreren, men den veg tilbage. Det var, som om den var blevet mere nervøs, nu hvor den var vågnet op og havde fået noget at spise.

Han hulede sine hænder og hældte vand i dem, så tigreren kunne drikke direkte fra hans hænder. Men den trak sig bare længere tilbage mod bådens kant. Han gik selv længere frem og båden vippede, fordi de nu begge var i samme side af båden. Men han blev siddende helt stille og ventede på, at tigreren fik taget mod til sig, og til sidst kom den hen mod ham og stak prøvende sin snude ned i hans hule hænder og drak af vandet. Dens pels var

blød og kildede hans arme, og han kunne ikke lade være med at grine lidt. Tigeren blev forskrækket og trak sig igen lidt tilbage.

”Bare rolig du,” sagde han, ”du behøver ikke være bange for mig.”

Langsomt kom tigeren hen og drak resten af vandet. Mørket trak hen over himlen som en sort kappe, og stjernerne lyste som små klatter. I natteluften begyndte kulden at krybe ind i hans krop, og hans tænder klaprede. Han gned hænderne hårdt mod armene for at få gang i blodcirkulationen og få varmen til at vende tilbage, men det var svært. Hans tøj var jo gennemblødt.

Den våde pels fik også tigeren til at ryste. Han gned igen sine arme for at få kulden til at forsvinde. Til sidst lagde han sig ned ved siden af tigeren med armene om sig selv for at holde varmen. Der gik lidt tid, så hørte han en høj spinden og mærkede en kold snude mod sin skulder, da tigeren rullede sig sammen op ad hans bryst og lagde sig til at sove. Varmen fra tigeren smeltede ind i hans krop, og hans øjne følte tunge. Han aede tigerens pels og sagde:

”Jeg får os hjem. I morgen, når solen står op, finder vi mit folk og din flok. Det lover jeg.”

Men hvad Kaso ikke vidste, var, at båden var drevet langt væk fra det land, han og tigeren kendte. Og at de begge snart ville komme til at kæmpe for deres liv igen. Men lige nu var det vigtigste, at de havde fundet hinanden. For sammen ville de i fremtiden blive kendt som Tigerhelten, men det er en helt anden historie. ■

Johanna

Johanna - en mayapige fra højlandet

TEKST: DORTHE NIELSEN

FOTO: DORTHE NIELSEN OG CLAUDIA PUJOL ROSENLUND

” Når vi er her, er der ingen, der driller hinanden eller slås.”

Johanna breder armene ud og peger på skiltet over døren:

”Bienvenidos a la sala cultura de paz,” står der. Det er spansk og betyder: ”Velkommen til fredssalen.” Fredssalen er et lille, hyggeligt rum. Udenfor er der borde og bænke under et halvtag og et stykke jord, hvor børnene kan lege, danse og spille bold.

Johanna og Mateo er 12 år og går i 6. klasse på den lokale skole i byen Chajul. De sidder ved et af de små borde og fortæller om fredssalen. ”Det, der er anderledes her i forhold til skolen, er pynt, bøger, instrumenter og et tv,” forklarer Johanna. ”Og så får man heller ikke karakterer,” tilføjer Mateo. Hver tirsdag og torsdag tager deres lærer, Gaspar, klassen med op i fredssalen. ”Vi er sammen på en anden måde heroppe,” siger Johanna. ”Der er kun én klasse ad gangen. I vores klasse er der nogen, som ikke er så gode til matematik for eksempel, men så er de gode til musik eller til at spille teater,” fortsætter hun eftertænksomt. Johanna og Mateo har hver deres favorit blandt aktiviteterne i fredssalen. Johanna kan bedst lide alle musikinstrumenterne, og for Mateo er det alle frilæsningsbøgerne – han elsker at læse.

Det er ikke alle klasser på skolen, der kommer op i fredssalen. Det er lærerne, der bestemmer, om de vil tilmelde deres klasser. Johannas lærer, Gaspar, synes, det er vigtigt. ”Det er et godt sted at lære at respektere hinanden og ikke søge konflikterne,” mener han.

Guatemalas skoler har ikke et bibliotek. Eleverne har kun de faglige taskebøger. Derfor er det helt særligt med de mange forskellige bøger i fredssalen.

En by i bjergene

Chajul ligger i højlandet – mere end 2000 meter over havet. For at komme dertil må man køre ad smalle, snoede veje med det ene hårnålesving efter det andet. Udsigten er fantastisk: høje bjerge, dybe dale med små landsbyer og grønne majsmarker. Luften er klar og kølig. Området hedder Quiché, og de fleste mennesker her tilhører maya-folkene Ixil og K'iche.

Derfor findes fredssalen

Guatemala blev et selvstændigt land i 1821. Men det har ikke været så let at sikre freden. Fra 1960 til 1996 var der borgerkrig i landet, og mange mennesker blev dræbt. Selv om borgerkrigen er slut for mange år siden, så er der stadig meget uro, kriminalitet og ulighed i landet. Quiché er et af de fattigste områder i Guatemala, og her var borgerkrigen særlig hård. Folk i Guatemala må lære at leve fredeligt sammen side om side, mener de, der har

fået ideen til fredssalene. Gaspar og andre voksne tror på, at børn og unge kan bryde ud af håbløsheden og få mere tro på sig selv og fremtiden. Derfor skal alle børn gå i skole, lærerne skal være godt uddannet, og det at leve fredeligt sammen skal på skoleskemaet – det kommer ikke bare af sig selv. Det er den slags skole, som er startet i fredssalen.

Johannas familie har haft en hård tid

Johanna bor i et hus midt i byen. Det har to etager. De kunne have været en stor familie, men lige nu bor der kun Johanna, hendes lillebror Julio på 8 år og hendes mor Rosa. Hendes far bor i hovedstaden, Guatemala City, hvor han arbejder som vagt, og han er sjældent hjemme. Familien har mistet to børn – en dreng for flere år siden og for kort tid siden en nyfødt pige, som ikke kunne holde maden i sig. De nåede ikke at få hende på hospitalet. ”Min mor havde det ikke så godt, så derfor boede jeg hos min tante, og Julio boede hos vores bedstefar. Men nu bor vi sammen i huset igen,” fortæller Johanna. Det er tydeligt at mærke, at hun er en selvstændig pige, der er vant til at have et stort ansvar. ”Jeg hjælper med det meste,” smiler hun, ”jeg gør rent, vasker op, vasker tøj, køber ind på markedet og hjælper min lillebror med lektier og andre ting.”

Johanna har været på markedet for at købe sko. De bliver vist frem til veninderne på hjemvejen.

Musikken, tøjet og de nye sko

Johanna har allerede fortalt, at det bedste ved at komme i freds-salen er musikinstrumenterne, og musikken vil hun gerne tale mere om. Hendes øjne stråler, mens hun fortæller om den musik, som hendes klasse skal spille til uafhængighedsdagen. ”Vi har øvet rigtig meget. Jeg skal spille på lira, og vi har også trommer, fløjter og trompeter med. Det lyder ret godt efterhånden,” mener hun.

Når de skal gå i optog, er de ikke kun optaget af musikken. Også tøjet er vigtigt. Det skal være Ixil-folkets traditionelle tøj med rød nederdel og den hvide bluse med det flotte broderede mønster. Johanna har også et par fine, gamle øreringe. ”De har tilhørt hendes mormor,” siger Rosa med stolthed i stemmen. Hun forklarer også, hvorfor tøjet er så vigtigt: ”Tøjet viser, at vi har ret til vores egen kultur, at vi tilhører et af maya-folkene,” siger hun stille. ”Det er bare ikke altid så nemt.” Derfor har hun også mange spørgsmål til bogen LæseRaketten, som Johanna skal være med i. Hun vil være sikker på, hvad den skal bruges til og hvem, der skal læse den.

Johanna synes, det har været sjovt at blive interviewet og spurgt om sin mening, men nu står hun og tripper. Hun skal jo også nå at købe nye sko til optoget. Hendes mor finder nogle penge frem, og Johanna skynder sig ned til markedet. Hun har allerede prøvet skoene, så hun ved lige, hvad hun skal købe.

Fremtiden er usikker

”Jeg vil gerne fortsætte med at gå i skole. Lige fra jeg var lille, har jeg drømt om at blive læge. Jeg håber at kunne hjælpe folk, som ikke kan klare sig selv.” Johanna sidder i solen på bænken sammen med sin bror. ”Men min mor ved ikke, om vi har råd.” De sidder helt stille et øjeblik, så bryder smilet igen frem i øjnene: ”Men lige nu glæder jeg mig til at spille musik sammen med min klasse i vores fine tøj.”

På hjemmesiden kan du læse mere om, hvad eleverne lærer i fredssalen. Du kan se en film, hvor eleverne øver sig på et teaterstykke. Og så kan du få ideen til en sjov farve-leg.

heleverdeniskole.dk/johanna

De første mennesker

TEKST OG ILLUSTRATIONER: JØRN BIE

Dette er begyndelsen af den gamle historie om *Quiché* folket, og jeg skal fortælle om Skaberen, som både er Moder og Fader til alt.

Efter at omridset af Himlen og Jorden var blevet skabt, blev alt inddelt i klimaer. Da det var bragt i orden, var Jorden delt i fire dele, som var den målt med en snor. Hermed var de fire hjørner og de fire sider blevet skabt.

Alt dette blev tilendebragt og gjort fuldendt af Skaberen af alting. Han, som er både Moder og Fader til Livet. Han, som giver os liv og bevægelse. Han, som giver os fred. Han er sine børns lys, og Han tager sig af dem, og Han bevarer skønheden, som lever i Himlen og på Jorden, i søerne og i havet.

Før skabelsen var der hverken mennesker eller dyr, fugle, fisk, krabber, træer, sten, huler, bjergkløfter, græs eller vinranker.

Jordens overflade var skjult. Der var kun havet, og det var roligt, og på Himlen var der intet, som kunne gøre støj. Der fandtes ikke én ting, intet havde eksistens; der var kun havet og det stille vand. Der var kun stilhed og ro i mørket og natten.

Skaberen *K'ucumatz*, både Moder og Fader til alting, boede i vand; og han kaldtes også Himlens Hjerte, fordi Han også boede dér.

Hans ord blev hørt af en anden Gud *Tepew*. De talte sammen, og mens de hørte på hinanden og diskuterede i dette mørke, skabte de alle skabninger.

Og skabelsen af liv blev gjort synlig for Himlens Hjerter, som blev kaldt *Hurakán*.

Hurakáns første tegn blev kaldt *Caculha Hurakán*: Det etbenede Lyn. Det andet blev kaldt *Chipi Caculhá*: Det mindste Lyn. Og det tredje blev kaldt *Raxa Caculhá*: Det meget smukke Lyn. Disse tre tegn er Himlens Hjerter.

Først blev jorden, bjergene og sletterne skabt. Vandenes veje blev delt, og der kom mange bække mellem bakkerne. Nogle steder blev vandet holdt tilbage og gik over sine bredder. På den måde kom de høje bjerge til syne.

Så blev dyrene skabt; skovens vogtere: hjorten, fuglen, pumaen, jaguaren, snogen, hugormen og firbenet. Og de fik hver tildelt deres steder at bo. Og Skaberne sagde til dyrene:

- Du, hjort, skal bo og sove i bjergkløfterne ved flodbredden; du skal gå mellem græsset, og du skal formere dig i skovene; du skal gå på fire ben, og de vil støtte dig.

Og Skaberne sagde til de store fugle og de små fugle:

- I, fugle, skal bo i træerne og vinrankerne, og der skal I bygge jeres reder. Der skal I formere jer, og der skal I fjerne lusene fra jeres fjer. De søgte alle til deres hjem, således som Skaberne havde befalet, og de beboede *Ulew*, Jorden.

Efter at have skabt fuglene og dyrene, sagde Skaberne til dem:

- Tal og skrig, som det passer sig for jeres art. Udtal og pris vores navne, og sig, at vi er jeres Mødre og Fædre, for det er vi. Tal, pris, anrøb os!

Men selv om de havde fået denne befaling, kunne de ikke tale som mennesker. De kunne kun skrig, kagle, brøle og hvæse. De forsøgte at sætte ord sammen og hylde Skaberne – men kunne ikke. De blev straffet, og siden er deres kød blevet spist af menneskene.

Skaberne forsøgte at skabe andre væsener. De skabte mennesket af mudder, men han var for blød, og han kunne ikke bevæge sig. Fordi mudderet var for blødt, var dette menneske ikke godt. Han kunne tale, men havde ingen forstand, og han blev opløst i vand. Da de så dette, ødelagte Skaberne deres værk og rådspurgte spåkonerne *Xpiyacoc* og *Xmucané* for at finde ud af, hvordan de kunne skabe mennesket.

Spåkonerne fremsagde deres spådom, mens de kastede lod med Majsens og Tziten, de røde bønner:

- Du, Sol! Du, Måne! Forén jer og fortæl os, om det er godt, at Skaberne skærer mennesket ud af træ, og om dette menneske er ham, som skal overleve efter at være blevet skabt. Tal du, Majs! Tal du, Tzite! Du, Sol! Du, Majs! Du, Tzite!

Majsens og Tziten fortalte sandheden på denne måde:

- Du kan snitte mennesket i træ, og dine træfigurer vil tale.

Øjeblikkelig blev mennesket skabt af træ. Det formerede sig og fik sønner og døtre, men de var dumme, uden hjerte og forstand. Det betrådte jorden, men det huskede ikke på Himlens Hjerte.

Menneskets hænder var uden blod og var ikke fugtige. Deres kinder og fødder var blege og tørre, deres lød var gul, og de bevægede sig kluntet.

Menneskene af træ blev straffet, fordi de ikke huskede deres Skabere. En tung, sort regn af harpiks og tjære faldt fra himlen, og de blev oversvømmet. På den måde tilintetgjorde Himlens Hjerte dem.

Der gik lang tid, og meget skete mellem dyrene.

Nu syntes guderne *K'ucumatz* og *Tepew*, at det igen var tid til at søge efter det stof, der skulle blive menneskets kød.

De holdt råd mellem sig og drøftede, hvordan de nu skulle skabe mennesket, fordi det sidste menneske havde været forkert.

Da de søgte efter materiale, som kunne bruges til menneskets kød og blod, fik de det fortalt på denne måde:

Fire dyr fortalte Skaberen om de gule og de hvide majscolber. Disse fire dyr var: *Yak*, Den grå Ræv, *Utiw*, Prærieulven, *Quel*, Den lille Papegøje og *Hoh*, Kragen.

Spåkonen *Xmucané*, som også blev kaldt Bedstemoder, malede den gule majs og den hvide majs og lavede en drik og et måltid, hvorefter menneskets kød og blod blev skabt. Af det samme stof blev hans hænder og fødder gjort.

Guderne *Tepew* og *K'ucumatz* skabte vore første Fædre og Mødre af majs.

Siden da har vort folk holdt majsens hellig. Vi dyrker den på vores marker, vi spiser den hver dag som pandekager, *Tortillas*. Vi bruger den som gaver til vores guder, og mange steder taler folk til majsens og kalder den, "Deres Nåde."

Det første menneske, der blev skabt, var *Bala-Quit-zé*, Den søde latters Jaguar. Den anden var *Balam Ak'ab*, Nattens Jaguar. Den tredje var *Mahucutah*, Den uglede. Den fjerde var *Iqui-Balam*, Månens Jaguar.

De blev meget glade, da de en dag vågnede op og fandt deres hustruer ved siden af sig.

Balam Quitze's hustru blev kaldt *Caha Paluná*, Stillestående Vand fra Himlen.

Den anden blev kaldt *Chomihá*, Smukt og Udvalgt Vand, hustru til *Balam-Ak'ab*.

Den tredje blev kaldt *Tzununihá*, Kolibriens Vand, hustru til *Mahucutah*.

K'aquixaha, Macows Vand, var navnet på *Iqui Balam's* hustru.

Disse fire mænd og deres hustruer var vores første Fædre og Mødre, og fra dem nedstammer *Quiché* folket. ■

Esvin

Esvin - drengen på markedet

TEKST: DORTHE NIELSEN · FOTO: DORTHE NIELSEN OG CEIPA

”Det værste er, hvis jeg er uheldig, og min vogn vælter. Så råber folk og bliver sure. Det kan jeg ikke li’. Og hvis frugten bliver ødelagt, får jeg ingen penge.”

Det er Esvin på 13 år, der fortæller om sit arbejde. Han transporterer varer på en stor vogn for folk på markedet i byen Xela. Det er hårdt arbejde. Der kan være mere end 200 kg på vognen, som skal balanceres rundt i de smalle gyder på markedet. Esvin arbejder for en mand, som har ansat 5 drenge. Han tjener 25 quetzal om dagen.

Markedet er kæmpestort, og man kan købe alt her – kød, frugt, grøntsager, tøj, sko, bøger, køkkenting, musik... alt.

Mange mennesker tilbringer en stor del af dagen her. Lugten af madvarer og nybagte tortillas blandes med lyden af råbende sælgere, hunde og legende børn. Det er ligesom at finde vej gennem en labyrint. Det kan godt være temmelig overvældende. Markedet har flere afdelinger, fortæller Esvin, og derfor skal han nogle gange krydse en større vej med sin vogn. Så skal der passes ekstra på, for her kører biler, busser og motorcykler med stor fart. Xela er nemlig ikke en lille, fredelig landsby – det er Guatemalas næststørste by. ”Heldigvis kan der ikke køre biler inde på markedet,” siger Esvin med et smil. ”Så ville det være helt umuligt at komme frem.”

Esvin og hans store familie

”Min dag starter klokken seks om morgenen. Så står jeg op, og det første, jeg gør, er at bede. Jeg beder til, at der ikke sker noget med min mor,” fortæller Esvin. ”Min mor er en rigtig god mor. Hun er ikke som andre mødre, hun giver os morgenmad, før vi tager på arbejde og i skole,” forklarer han alvorligt.

Esvin er den ældste dreng i sin familie. ”Jeg har to brødre og tre søstre,” fortæller han og remser op: ”Der er Miriam på 15 år, mig selv 13 år, Oscar 11 år, Rudi 8 år, Paola 5 år og Irma på 2 år.” Børnene bor sammen med deres mor i et hus i udkanten af Xela. Det er næsten som at komme på landet, væk fra den larmende storby. Husene ligger spredt med små marker omkring og bjergene i baggrunden.

De bor alle sammen i det samme rum – og så har de et lille køkken. I huset lige ved siden af bor Esvins bedsteforældre. De har også et lille stykke jord, hvor de kan dyrke lidt grøntsager til eget brug. Esvins mor og bedstemor arbejder også på markedet.

Esvins familie er samlet foran deres hus. Kun lillebror Rudi på 8 år mangler, han er i skole.

Når Esvin arbejder på markedet, bruger han forskellige trækvogne. Han kører tit med rigtig mange kilo.

De køber frugt og grøntsager og sælger det videre på markedet. "Min bedstefar passer Paola, Irma og hønsene," smiler Esvin. "Og han henter også brænde," tilføjer han. Esvins far bor ikke sammen med familien mere. Han forlod dem for mere end et år siden.

"Når jeg har spist morgenmad, tager jeg ind til byen med bussen. Det koster 2 quetzal – hvis vi alle fem skal af sted, så koster det 10 quetzal." Det er dyrt med bussen, men der er 8 km ind til byen, så der er langt at gå. "Inde i byen går jeg både i skole og på arbejde," fortæller Esvin videre. "Jeg er hjemme igen ved 6-7 tiden om aftenen. Så spiser vi, og jeg læser lektier." Heldigvis er der lys i Esvins hus, så han kan læse lektier om aftenen. I Guatemala er dagen og natten lige lang. Det er lyst fra seks morgen til seks aften. Det er bedst at nå hjem, før det bliver rigtig mørkt, hvor der er større risiko for at blive overfaldet og få stjålet sine penge.

CEIPA - skolen på markedet

Esvins skole, CEIPA, ligger lige midt på markedet. Og det er der en god grund til. Alle eleverne på skolen arbejder nemlig også på markedet. "Min skole er god," fastslår Esvin. "Andre skoler er dyre, og de har ikke så gode lærere. De lærer os mange ting, også at det ikke er godt at stjæle. Jeg går i 4. klasse, og mine bedste fag er matematik, samfundsfag og engelsk." Esvins lærer, Hector, supplerer: "Skolen er oprettet for at give børn, der arbejder, mulighed for at komme i skole. Derfor er skolen også gratis. Vi snakker med børnene og deres forældre her på markedet og fortæller om skolen. Mange forældre synes ikke, det er så vigtigt, at deres børn kommer i skole, og de har heller ikke råd til at sende dem i den kommunale skole."

Esvins bedstefar, Julian Senon, er 65 år. Han har hentet brænde til familien. Det har taget ham fem timer at komme hjem. Brændestablen vejer mere end 25 kg.

Esvins mor, Maria Azucena, er 38 år. Hun synes, det er vigtigt, at hendes børn kommer i skole. Hun er med i skolebestyrelsen på CEIPA-skolen.

I Guatemala kan børn ikke få lov til at komme i skole, hvis de er blevet for gamle. Det skete for Miriam, Esvin og Oscar. Da de skulle begynde i skole, havde familien ikke råd. Derfor går de alle tre på CEIPA nu. ”Det er kun min lillebror Rudi, der går på den store, lokale skole,” fortæller Esvin. ”Min mor vil gerne have, at vi alle sammen kommer i skole. Hun har ikke selv gået i skole, og det har min bedstemor heller ikke. Min mor siger, at det er svært at få et arbejde, hvis man ikke har gået i skole,” tilføjer han eftertænksomt.

Maria Azucena, Esvins mor, smiler: ”Jeg ønsker, at mine børn får et godt liv. Og jeg tror, det er nemmere, hvis de får en uddannelse og et arbejde.”

Esvin selv ved godt, hvad han kunne tænke sig: ”Jeg vil gerne være lærer ligesom Hector,” siger han lidt genert. ”Hector har selv gået i skole på CEIPA, og nu er han lærer her og hjælper alle. Det vil jeg også gerne.”

Esvin, Diego og fodbold

På skolen har Esvin også sin bedste ven. ”Min bedste ven hedder Diego,” fortæller Esvin. De to går i samme klasse, og de spiller fodbold, når de har tid til andet end at arbejde og gå i skole. ”Kun fodbold,” svarer han på spørgsmålet, om de også kan lide at lave andre ting. Hver lørdag træner de lokale hold på en bane lige uden for markedet. Så når de er færdige med at arbejde, løber de om på banen. Holdet har også en træner. ”Hele ugen glæder jeg mig til at spille fodbold,” siger Esvin. Selv om de er bedste venner og vilde med fodbold, er de ikke enige om alting. Esvin holder med Messi og Argentina, og Diego holder med Neymar og Brasilien. ”Sådan er det,” siger Esvin og trækker på skuldrene, mens han kigger på Diego. ”Men vi holder begge to med Barcelona, for der spiller både Messi og Neymar,” tilføjer han, og så griner de.

Esvin og hans bedste ven Diego ved rigtig meget om fodbold. De har ikke så meget fritid, men når de har fri, så bliver der spillet fodbold.

Esvins far kom i stor gæld, fordi han betalte nogen for at hjælpe ham til USA. På hjemmesiden kan du læse historien, sådan som Esvins mor, Maria Azucena, har fortalt den. Du kan også se film fra CEIPA-skolen, hvor Esvin viser rundt.

heleverdeniskole.dk/esvin

Send Guatemalas børnearbejdere i skole

Esvin på 13 år bor i byen Xela i Guatemala. Hver dag arbejder han på markedet. Han kører med varer på en vogn – op til 200 kg – det er tungt arbejde for en dreng.

Da Esvin var gammel nok til at komme i skole, havde hans forældre ikke råd. Hans storesøster gik heller ikke i skole. De arbejdede ligesom de voksne for at skaffe mad til familien. Mange af de fattige familier på markedet har brug for børnenes arbejdskraft, og forældrene synes ikke altid, at skolen er vigtig. Mange af dem har ikke selv gået i skole.

I Guatemala kan børn ikke få lov til at begynde i skolen, hvis de er blevet for gamle. Esvin kunne godt glemme alt om at komme i skole, indtil den dag hans mor talte med en lærer fra CEIPA.

CEIPA - skolen på markedet

Skolen ligger på markedet, fordi det er her, børnene er. Udover de almindelige skolefag, står børns rettigheder på skoleskemaet. Skolen forsøger at påvirke forældre og arbejdsgivere. De vil gerne overbevise dem om, at børn ikke skal lave det hårdeste arbejde, og at der skal være tid nok til at gå i skole og læse lektier.

HALVDELEN AF BEFOLKNINGEN I GUATEMALA LEVER UNDER FATTIGDOMSGRÆNSEN

For 400 kr.
kan en elev gå
på CEIPA
i et år og få
frokost hver
dag.

Det går jeres indsamling til:

- **CEIPA – skolen på markedet.** En gratis skole for børn, der arbejder på markedet
- **Undervisningsmaterialer,** der passer til elevernes baggrund, alder og sprog
- **Særlige klasser,** hvor store elever kommer hurtigere igennem klasserne
- **Et måltid mad i løbet af skoledagen** - for nogle børn er det dagens eneste måltid
- **Børns rettigheder** - som skolefag, men også træning i at blive fortalere for børns rettigheder
- **Forældreskoler** - forældre støttes i at bakke op om børnene og deres skolegang

DER ER 23 FORSKELLIGE SPROG I GUATEMALA · 4 UD AF 5 BØRN I GUATEMALA GÅR I SKOLE

Stop børnearbejde - start skolen

400 kr.
=
en elev som
Esvin i skole
et helt år

Du kan give børn i Guatemala en gave for livet.

Du og din klasse får is som tak, hvis I indsamler mindst 1.200 kr. For de penge kan en elev gå på CEIPA i et år. Men børnene i Guatemala er langt væk, så på deres vegne siger IBIS tak til dig for hjælpen med lækre is.

Vil du udforske planeter og lege med LEGO?

De klasser, der samler mest ind, får en tur til enten Randers Regnskov, LEGOLAND, Vikingskibsmuseet, Orion Planetarium, Aalborg Zoo, Experimentarium eller Cirkus Benneweis.

Det er let at samle ind

Sælg lodsedler.

Din lærer har 60 lodsedler. Hver elev skal bare sælge 2-3 lodsedler, så har I indsamlet 1.200 kr. og får is som tak. Din lærer kan bestille flere lodsedler på heleverdeniskole.dk/lodsedler

Brug fantasien.

I bestemmer helt selv, hvordan I vil samle ind. I kan fx sælge kage eller billetter til jeres eget teaterstykke. Samler din klasse ind på den mest fantasifulde måde, er det ikke bare din klasse, men HELE skolen, der får is. Fortæl om jeres fantasifulde indsamling på mail til bsu@ibis.dk og få inspiration på heleverdeniskole.dk/fantasifuldindsamling

Aalborg
ZOO

LEGO
LEGOLAND
BILLUND RESORT

Experimentarium[®]
DU BLIVER LYGT NED I KLØDENE

VIKINGESKIBS
MUSEET

BENNEWEIS

RANDERS REGNSKOV
TROPICAL ZOO

ORION
PLANETARIUM

**Min ven
vil i skole
fordi...**

Giv min ven en god skole

I 2015 skal ALLE børn i skole. Ta' din ven med til aktionsdagen, og send alle børn i en god skole.

Vi har nu 2015. Året hvor målet om, at alle børn skal i skole, skal opfyldes. Og det går fremad. I dag går 9 ud af 10 børn i skole. Men der er stadig 57 millioner børn, der ikke går i skole. Det må vi fortsat gøre noget ved. Børn skal gå i skole. Og det skal være en god skole, hvor de lærer noget.

Deltag i aktionsugen og vær med til at give din ven en stemme:

I uge 18 - **26. april til 1. maj** - er der aktionsuge i hele verden. Vi vil sætte ansigt på alle de børn, der stadig ikke går i skole. Sammen kan vi råbe politikerne op og sende alle børn i en god skole. Men vi skal i gang lige nu!

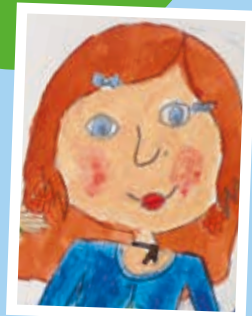
Vær med til Aktionsdagen på Christiansborg eller på skoler rundt i landet. Her skal vi danse, synge og råbe op for, at alle børn kommer i en god skole.

Vær med.
Følg med i programmet
for Aktionsugen på
[heleverdeniskole.dk/
aktionsugen](http://heleverdeniskole.dk/aktionsugen)

Det skal du gøre:

- Tegn eller print ansigtet af 'din ven', som ikke går i skole
- Tegn, farv, dekorer din vens hoved
- Sæt portrættet på en pind
- Færdiggør sætningen: Min ven vil i skole fordi...
- Skriv sætningen bag på hovedet
- Ta' din ven med til aktionsdagen
- Eller send hovedet til IBIS, så sørger vi for, at Folketinget får din ven

Ta' din ven i hånden og kæmp for en god skole til alle børn.

I fællesskab kan vi nå målet, hvis vi handler nu.

Hele Verden i Skole 2014

Kære skoleelever

Takket være jer blev Hele Verden i Skole 2014 en stor succes. Hvis du og din klasse var med i kampagnen, deltog I sammen med 175.000 andre skoleelever.

Sidste år rejste I med LæseRaketten til Sierra Leone. På rejsen mødte I blandt andet Memunatu, der godt kan lide at spille fodbold. Victor fra 3. klasse fortæller: *"Det var sjovt at læse i bogen og lære om de forskellige børn. De kunne godt lide at spille fodbold. Selv om de ikke havde særligt mange penge, kunne de stadig få et godt liv."*

Måske var I en af de 54 klasser, der fik besøg af LæseKaravanen. Mikkeline fra 5. klasse fortæller: *"Det var rigtig sjovt. Vi skulle lære at danse, som de gør i Sierra Leone"*.

Under sloganet "Gi pigerne power" var I rigtig gode til at samle ind til piger i Sierra Leone. Sammen fik vi samlet næsten 770.000 kr. ind. Rigtig godt gået! *"Vi har i løbet af årene ikke bare solgt lodsedler, men også kage og stået for andre arrangementer. Jeg synes, det er en helt naturlig del af det, man kan gøre for at hjælpe til."* siger Sofie fra 6. klasse.

Syng alle børn i skole

Mange skoleelever mødtes i København, Aarhus og Aalborg for at synge alle verdens børn i skole. I København kom statsministeren og holdt tale. 1000 balloner blev sendt til vejrs for at huske på alle børns ret til at gå i skole. *"Vi håber, statsministeren kunne se, at vi virkelig mener, at hele verden skal*

i skole, da vi sendte balloner til vejrs,” fortæller Anna og Hilal. For Venera og Mai fra 3. klasse var det sjovt at være med til Aktionsdagen: ”Vi var med til at skrive en sang, som handler om, at alle børn skal i skole.” De mente, det var godt, at statsministeren var der: ”Så kan hun tale med de andre statsministre om at give penge, så fattige børn kan komme i skole.” For som Clara fra 6. og Liv fra 4. klasse sagde: ”Det er hårdt at være barn i Sierra Leone. Hvis vi kunne sende en hilsen til dem, ville vi sige: Hold ud, venner – der er håb.”

Nu har vi nået 2015, og vi er næsten i mål. I dag går 9 ud af 10 børn i skole. Det synes Robert fra 3. klasse er godt: ”Det er faktisk rigtig vigtigt, at man kommer i skole og lærer noget. Man lægger ikke altid selv mærke til det, men man lærer jo faktisk en hel del.”

Her fra IBIS vil vi gerne sige **stor tak** til alle jer, der har været med til kampagnen.

Sammen gør vi en kæmpe forskel!

Edward

Mine venner kalder mig DJ Krampu

TEKST: DORTHE NIELSEN

FOTO: JULIE DALSGAARD KNUDSEN OG CLAUDIA PUJOL ROSENLUND

S kumsprøjtet bruser og blinker i solen, mens båden suser hen over vandet. Store havfugle svæver forbi, og lidt længere ude dukker et par legesyge delfiner op. Båden sejler på floden Rio Dulce, som forbinder byen Livingston med resten af landet. Vi er i det østlige Guatemala, helt ude ved den caribiske kyst. Man kan kun komme til Livingston med båd, så al transport foregår på floden.

Floden bliver smallere, og båden må sejle langsommere. Folk bor tæt ved floden i små huse – næsten alle har en lille bådebro, hvor motorbåde og kanoer ligger fortøjet. Det går hurtigere med motorbådene, men traditionelt har folk sejlet i kanoer bygget af udhulede træstammer, og der er stadig mange af dem på floden. Ikke alle har råd til en motorbåd.

Floden snor sig gennem skiftende landskaber. Det er ikke alle steder, det er muligt at bo helt tæt ved floden. Nogle steder bugter floden sig mellem bratte klipper og bevoksninger. Pludselig dukker et par bådebroer op, og båden lægger til midt i en skov. Her er varmt og fugtigt – ingen kølig bjergluft som i andre dele af landet.

Skolen i regnskoven

Her midt i regnskoven, 30 minutters sejlads fra Livingston, ligger skolen Ak´Tenamit. På bådebroen står drengen Edward på 14 år sammen med to af sine venner, Alex og Claudia. De tre

tilhører garifuna-folket, som er efterkommere af slaver, som for flere hundrede år siden kom til Caribien fra Afrika. Alle andre elever på skolen tilhører maya-folket Q´eqchi. Skolen er oprettet for mere end 20 år siden netop for at formindske fattigdommen blandt Q´eqchi folket – her er skolegang en vigtig del, og nu har skolen så valgt at optage elever fra en anden kultur.

”Jeg går i 7. klasse og har gået her på skolen i næsten et år,” fortæller han. ”Fra 1. til 6. klasse gik jeg på garifuna-skolen Lubu Furendei, som ligger inde i Livingston. Men jeg havde hørt om Ak´Tenamit fra nogle venner, som arbejder på en restaurant i byen, der også drives af Ak´Tenamit. De sagde allesammen, at det var en virkelig god skole.” Alex, Claudia og Edward startede samtidig på skolen, og i starten var det ikke så nemt. ”Vi blev faktisk mobbet,” husker de alle tre. ”Der var mange, som syntes, at det var mærkeligt, at der skulle gå garifuna-folk her. De mente, at det var deres skole. Heldigvis gik det over, og i dag er vi gode venner på tværs af kulturer,” siger Claudia. Der er mange forskelle på de to kulturer. De nævner sproget, historien, religionen, festerne, musikken og sangene. Men de synes også, det har været lærerigt at få mere kendskab til maya-kulturen. ”Nogle af deres ceremonier er ret flotte,” siger Edward.

På skolen har de en del nye fag, og de arbejder i grupper og har temauger. ”Vi har haft en temauge, som handlede om lokal-samfundet, og hvordan man kan hjælpe hinanden. Det var rigtig spændende,” fortæller Edward. ”Snart skal vi have en temauge om pige- og drengeroller. Drengene skal for eksempel lave mad til pigerne, og det tror jeg bliver rigtig sjovt.”

I hverdagen er familien langt væk

Eleverne bor på skolen. Som regel kan de komme hjem i en kort periode efter tre måneder. De har ikke kontakt med familien, når de er på skolen. Det er skolens regler, at de unge ikke har mobiltelefoner eller computere til privat brug, mens de er på skolen.

Edwards familie har et lille hus nede ved stranden. Her ses han med sin mor Aura og sin mormor Gloria.

”Reglerne er lavet for, at eleverne bedre kan koncentrere sig om skolen,” fortæller Edward. ”I byen er der mange problemer med stoffer og kriminalitet. Herude er vi langt væk fra det hele.”

Edward har sin familie i Livingston. ”Min far er ikke så tit hjemme. Han arbejder på et af de store krydstogtskibe. Min mor har sin egen forretning. Hun fremstiller en speciel drik, som hedder guifiti – det er en stærk drik, som også kan bruges som medicin. Jeg har kun prøvet den én gang, fordi jeg hostede meget.”

”Min mor tog med mig ud og så på skolen. Hvis jeg gerne ville gå der, var det fint med hende. Hendes eneste betingelse var, at jeg bestod 6. klasse.” Edward holder en pause. ”Ja, det var fordi, jeg dumpede,” fortæller han og ryster lidt på hovedet. ”Men jeg ville gerne gå mere i skole, så jeg gik 6. klasse om og bestod.”

Edward er lillebror – hans to søstre er 17 og 20 år – og i huset bor også hans mormor og hendes søster. Og i nærheden er der masser af onkler, tanter, fætre og kusiner.

Musikken er vigtig

”Vi har allesammen kælenavne, og mit er altså DJ Krampu – det er mine venner i byen, som har fundet på det. Hvis vi holder fest på skolen, er det mig, der er DJ – og der er også et par steder inde i byen, som bruger mig som DJ,” fortæller Edward med et stolt smil. ”Jeg kan lide meget forskellig musik, men for mig er de bedste Boy C og Murder Cat, som er musik på spansk, og så GCK, som både laver musik på spansk og garifuna. Men når man er DJ, må man jo spille alt muligt forskelligt, så alle får lyst til at danse og feste,” tilføjer han. Edward fortæller, at han har al sin musik liggende på et USB-stick – det er hans eneste udstyr. Hvis han skal bruges som DJ, må stederne selv sørge for udstyret.

”Jeg har aldrig været i andre lande end Guatemala, fortæller Edward. ”Men hvis jeg fik mulighed for det, ville jeg allerhelst til New York. Det ville være fantastisk at være et sted, hvor der bliver spillet så meget sej musik.”

Musiker eller mekaniker

”Jeg er vild med musik, og jeg vil gerne blive ved med at være DJ i min fritid. Men det er ikke det, jeg skal leve af. Jeg skal heller ikke være musiker, selv om jeg spiller på trompet og synes, det er sjovt.” Edward smiler eftertænksomt. ”Jeg vil gerne være mekaniker ligesom min bedstefar. Han kan reparere motorer på biler, både og knallerter – det er et godt job.” Uddannelsen som mekaniker kan man ikke få i Livingston, man skal helt til hovedstaden, Guatemala City. ”Jeg ved ikke, om det kan lade sig gøre,” siger Edward med et skuldertræk.

Claudia tilføjer: ”Man må arbejde hårdt for at nå sine drømme.” Alex og Edward nikker.

På hjemmesiden kan du få mere at vide om garifunkulturen og skolen Ak´Tenamit. Du kan også høre noget af Edwards yndlingsmusik, læse om Alex og Claudia og få opskrifter på Edwards mors "guifiti" og Alex´ mormors "kyllingegryde i kokosmælk."

heleverdeniskole.dk/edward

Intet netværk

TEKST: LINE KYED KNUDSEN · ILLUSTRATIONER PETER HERMANN

Jeg var allerede irriteret, da jeg vågnede. Det regnede, og min lillesøster skreg, fordi hun ikke ville i børnehaven. Jeg havde ellers besluttet, at jeg skulle have min nye nederdel på. Den som jeg havde syet i klubben i går. Mette havde hjulpet mig, og den var blevet okay. Og kort. Jeg havde allerede taget en selfie med den på i går. "Sorry guys, jeg ved godt, at jeg er lækker," havde jeg skrevet.

"Jeg gider ikke spise morgenmad!" råbte min søster.

Det kunne jeg egentlig godt forstå. Min mors boller plejede at være stenhårde.

"Jeg gider heller ikke spise dem," sagde jeg, da jeg var kommet ned til spisebordet. Jeg tjekkede min mobil. Loggede først på Instagram, havde fået fem nye følgere og min selfie 49 hjerter. Så tjekkede jeg Facebook og så, at mit nye profilbillede af min nederdel havde fået 78 likes og 17 kommentarer. Jeg orkede ikke at se dem alle igennem.

Min mor stirrede på min nederdel. Jeg kunne jeg godt se på hende, at hun ikke syntes, det var den smarteste ide med lårkort i regnvejr.

"Du skal i hvert fald tage dine gummistøvler på," vrissede hun og kastede en klam makrelmad ned i min madkasse.

"Og du skal i hvert fald ikke give mig fisk med på madpakke," vrissede jeg tilbage. "Det er totalt klamt." Jeg tog et billede af min madpakke og postede det. "Jeg hader fisk, så fat det dog," skrev jeg.

Jeg endte med at tage jeans på i stedet for. Greb et stykke

rugbrød og min mobil. Puttede mine earplugs i ørerne og tændte for musikken.

”Du skal huske din cykelhjelme,” råbte min far efter mig.

Modvilligt klikkede jeg den på. Nogle gange ville jeg ønske, at jeg ikke havde forældre. Bare være helt alene og bestemme alt selv.

Nede på skolen ringede min veninde Freja. ”Hej Melissa, jeg troede vi skulle følges.”

Jeg sukkede og kom med en dårlig undskyldning. Vi plejede at mødes ved købmanden. Men nogle gange ønskede jeg bare at cykle alene. Det var svært at forklare hende.

Der var larm i klassen. Jeg blev mere irriteret. Vi skulle lave gruppearbejde. Jeg var kommet i en dårlig gruppe. Rune var med i gruppen. Han gloede altid så meget på mig. Smilede hele tiden. Det var ikke til at holde ud.

”Må jeg ikke bare lave opgaven selv?” spurgte jeg min dansk-lærer. ”Så bliver den meget bedre.”

Min lærer bøjede sig ind over mig, så de andre ikke kunne høre, hvad hun sagde ”Nej, det er et gruppearbejde, Melissa,” hviskede hun. ”Jeg ved godt, at du er den stærkeste rent fagligt, men så er det din opgave at støtte de andre.”

Jeg rullede med øjnene. Jeg syntes ikke, hun havde ret. Nogen gange ville jeg ønske, at jeg ikke behøvede at gå i skole. Jeg ville ønske, at jeg kunne tage hele 7. klasse hjemmefra. Så jeg blev fri for larm og latterligt gruppearbejde. Jeg tog et billede af Rune, mens han smilede fjollet til mig med sin blyant i munden.

”Hader den her fyr, fordi han er vild med mig,” skrev jeg.

I spisepausen satte jeg mig sammen med Freja og de andre piger. Kantinen var altid proppet. Der lugtede dårligt, og jeg kastede min madpakke i skraldespanden. Jeg ville hellere sulte end at spise min mors lortefisk.

”Du må godt låne en tyver, så du kan købe kantinemad,” sagde Freja.

Jeg rakte hånden ud uden at se på hende. Freja lagde den kolde mønt i min hånd. Sådan gjorde hun næsten hver skoledag. Jeg skyldte hende efterhånden en del penge. Men det var ikke noget, vi snakkede om. Sådan var det bare. Jeg syntes ikke, at jeg kunne gøre for, at Freja havde valgt at være sød mod mig. Nogle gange klæbende sød.

”Jeg tror snart, Rune vil spørge dig, om I skal være kærestes,” fnisede Freja. ”Det siger rygterne.”

”Nå,” fnyste jeg. ”Så lav et rygte om, at det bestemt ikke er gensidigt.” Jeg gik op for at købe mad. Og blev rigtig skuffet. For der blev serveret fiskefrikadeller. Jeg stirrede olmt på pigen fra fjerde, der serverede. ”Hvorfor laver I aldrig kylling?” vrissede jeg og tog et billede af hende. ”Det smager da meget bedre.”

”Hun laver lortemad i skolen,” skrev jeg og postede billedet af pigen.

Efter skole kørte vi i klubben. Alle pigerne i en samlet klump. Jeg prøvede at holde mig bagerst. Cyklede ret langsomt, selvom det stadig regnede. Men hele tiden stoppede de op for at vente på mig.

”Kommer du, Melissa?” råbte Freja.

Jeg ignorerede dem. De skulle ikke bestemme, hvor hurtigt jeg cyklede.

I klubben ville jeg sy en lang kjole. Med blonder og guldtryk.

”Mette, du skal hjælpe mig,” sagde jeg.

Mette sad ved symaskinen. Hun var ved at hjælpe én af de mindre piger. ”Ikke lige nu, Melissa, du må lige vente en halv times tid.”

Jeg rystede på hovedet. En halv time var lang tid. Jeg sad på stolen og trippede. Så brummede min mobil. Det var en sms. Fra en ukendt.

”Må du falde i et dybt hul og dø uden venner,” stod der.

”Hvem fuck er du?” skrev jeg tilbage. Jeg var irriteret over, at jeg ikke kunne se, hvem det var.

Jeg havde knap nok trykket på send, så kom en sms retur: "Dit værste mareridt," stod der.

Jeg ville egentlig gerne skrive tilbage. Jeg ville gerne fortælle den ukendte, at han eller hun var virkelig latterlig. Men mine fingre ville ikke. De gjorde pludseligt ondt og følte stive.

Nu gad jeg slet ikke være i klubben. Så jeg tog hjem. Det regnede stadig. Det var SÅ frustrerende at blive våd. Hvorfor kunne solen ikke bare skinne?

Min mor var kommet tidligt hjem fra arbejde. Det var også frustrerende. Jeg kunne bedre lide at have huset for mig selv. Hun havde gud-hjælp-mig også hentet min lillesøster i børnehaven. Jeg skyndte mig op på værelset. Lagde mig på sengen med min mobil. Tvang mig selv til at smile og tage en selfie. Jeg uploadede den først på Instagram, så på Facebook.

"Hallo mennesker, hvorfor er verden så uncool?" skrev jeg og ventede på det første hjerte og de første likes.

Så stak min lillesøster hovedet ind. "Skal vi lege, Melissa?" spurgte hun.

"Hvad tror du selv?" Jeg tog ikke øjnene væk fra min mobil.

Min lillesøster var nu helt henne ved min seng.

"Skrid med dig," råbte jeg. Lidt efter blev jeg nødt til at skubbe til hende. Hun begyndte at græde. Min mor kom op og skældte mig ud. Jeg smækkede døren efter hende.

"Nogle gange vil jeg bare gerne være helt alene!" skreg jeg.

Jeg kastede mig ned på sengen igen og stirrede på Facebook og Instagram. Likes, hjertes og kommentarer væltede ind. Jeg gad ikke svare. Jeg sukkede dybt. Stirrede ud på regnen og drømte om min nye kjole med blonder og guldtryk.

Min mobil brummede og vibrerede. Jeg orkede stadig ikke at svare.

Så jeg tastede hurtigt:

"Hej mennesker, jeg holder en pause fra Facebook, ses på den anden side." Så slukkede jeg telefonen og lukkede øjnene.

Jeg måtte være faldet i søvn, for jeg kan ikke huske resten af aftenen. Jeg kan kun huske meget svagt, at jeg endnu engang smækkede med døren, fordi min far havde lavet aftensmad.

”Jeg gider da ikke æde dampet laks!” havde jeg vist nok råbt. Men mine forældre havde ikke reageret. De havde ladet mig

være. Nu lå jeg i min seng. Jeg havde min nat-T-shirt på, og klokken var ni. Jeg missede forvirret med øjnene. Solen skinnede fra en dybblå himmel lige ind i mine øjne. Jeg sprang ud af sengen. Klokken måtte være ni om morgenen. Jeg havde sovet alt for længe.

”Hvorfor fanden har I ikke vækket mig?” Jeg rev døren op. Huset var stille. Jeg kiggede ind i mine forældres soveværelse. De lå ikke i deres senge. Jeg gik videre til min lillesøsters værelse. Hun var der heller ikke.

”Mor!” råbte jeg og gik ned i spisekøkkenet.

Der var tomt og ryddeligt. Og helt stille. Jeg ledte huset igennem. De måtte være taget på arbejde uden at vække mig. Helt sikkert som straf, fordi jeg kritiserede maden i går. Jeg tog tøj på med hidsige bevægelser. Min lårkorte nederdel og mine højhælede sandaler. Jeg spiste et stykke rugbrød og åbnede køleskabet for at tage min madkasse.

”Tak for det, mor,” mumlede jeg sarkastisk, da jeg ikke kunne finde nogen madpakke. Jeg knaldede lågen i og gik udenfor. Cykelhjelm gad jeg da ikke tage på, når de bare var skredet. Jeg fandt min mobil frem. Jeg var sikker på, at Freja havde sendt mindst fem beskeder om, hvor jeg dog blev af. Men der var noget galt med forbindelsen.

”Intet netværk,” stod der.

Jeg cyklede til skole. Vejene var øde. Jeg så ingen biler. Mødte ingen cyklister. Selv nede ved købmanden var der tomt på pladsen ude foran. Jeg skyndte mig ind på skolen. Der var stille på gangene. Jeg gik ind i klassen. Men den var tom. Jeg tænkte, at de måske var taget på tur, så jeg satte mig ned. Solen bagte ind gennem vinduerne. Jeg tjekkede min mobil igen. Der var stadig intet netværk. Jeg prøvede at ringe til min mor og Freja, men den gik på telefonsvareren begge gange. Det begyndte at krible i min hovedbund. Lidt ligesom kuldegysninger.

Da klokken blev elleve, gik jeg ud på gangen. Jeg kiggede ind i

de andre klasser. Alle var væk. Jeg gik over på kontoret, men der var heller ikke nogen. Så kunne jeg dufte det. Der lugtede af mad. Jeg løb op i kantinen. Et øjeblik var jeg overbevist om, at hele skolen var samlet til et eller anden dødssygt mad-arrangement. Jeg trådte ind i det højloftede rum. Men salen var rungende stille.

"Hallo?" råbte jeg og gik langsomt hen til disken. Der stod en enkelt tallerken med kylling. Stegt med paprika, som jeg elskede det. Undrende kiggede jeg mig omkring og tog til sidst tallerkenen og satte mig for at spise. Men maden smagte af ingenting. Som om det var varm luft, jeg skovlede i munden.

Jeg kunne ikke holde ud at være på skolen længere. Så jeg cyklede hen i klubben. Igen mødte jeg ingen. Vejene var uhyggeligt stille.

Der var heller ingen i klubben. Jeg kunne ikke finde én eneste. Jeg gik ind i systuen for at lede efter Mette. Rummet var ryddet for møbler og reoler. Der var ingen symaskiner eller stof. Det eneste, der befandt sig i rummet, var en gine. Med en flot kjole. Lige sådan én jeg havde ønsket at sy i går. Jeg strøg min hånd henover stoffet, men rev min finger til blods. Stoffet var hårdt og stikkede som nåle. Mine hænder rystede, da jeg endnu engang tjekkede min mobil. Stadig intet netværk.

Jeg cyklede hjem så hurtigt, jeg kunne. Mine forældre var stadig på arbejde. Jeg ringede til min mor, men den gik på telefonsvareren med det samme.

"Hvor er I, mor?" hviskede jeg.

Huset var så stille, at det begyndte at trykke for mine ører. Så løb jeg ud igen. Jeg kom ned til købmanden. Han vidste måske, hvad der skete? Hvor alle var henne? Men jeg kunne ikke finde ham nogen steder.

"Hallo?!" råbte jeg ned gennem gangen med hylder.

Ingen svarede.

Mit hjerte bankede hårdt, da jeg cyklede ned til min lillesøsters

børnehave. Hun måtte være dernede. Jeg ville kramme hende og sige til hende, at jeg godt gad lege nu. Jeg cyklede langs engen. Jeg kunne ikke høre fuglene, som jeg plejede. Jeg kunne ingenting høre udover mit eget tunge åndedræt.

På børnehavens legeplads hang en gyngende og svajede i vinden. Skovle og spande lå spredt udover sandkassen.

”Er her nogen?” skreg jeg og løb ind i garderoben.

Min lillesøsters tøj hang på hendes plads. Jeg tog hendes lyserøde vindjakke ned fra knagen og krammede den mod min kind. Jeg ledte hele børnehaven igennem. Til sidst gik jeg ind på kontoret. På bordet stod en fastnettelefon, og jeg prøvede igen at ringe til min mor. Bagefter trykkede jeg 112. Jeg ville vide, hvad der forgik. Hvor var alle henne? Men der kom ingen ringetone. Jeg satte mig tungt på kontorstolen og hvilede hovedet i hænderne.

Jeg så skyggen flygtigt. Ud ad øjenkrogen. Jeg sprang op og kiggede ud af vinduet. Legepladsen var stadig tom.

”Er her nogen?” råbte jeg og løb udenfor.

Og så fik jeg øje på først Rune, så Freja. De stod langt væk, ude på engen og vinkede til mig. Jeg løb hen mod dem. Mine ben føltes tunge. Jeg havde svært ved at bevæge mig. Jeg kæmpede mig fremad, som om jeg løb i kviksand. Mit hjerte bankede tungt og hurtigt. Så dukkede mine forældre og min lillesøster op. De stillede sig ved siden af Rune og Freja og kiggede på mig.

”Hey!” vinkede jeg og mærkede et sug i brystet af savn.

Flere mennesker dukkede op. Det var alle nogen, jeg kendte. Hele min klasse, Mette og de andre fra klubben. De stod i en stor klump og kiggede over på mig.

Jeg løb og løb, men stoppede op, da det begyndte at ryste under mine fødder. Med et øredøvende brag flækkede jorden under mig, store revner voksede frem, så der til sidst var et bundløst krater mellem mig og flokken af mennesker. Jeg vidste godt, at jeg ikke kunne springe så langt, men alligevel tog jeg tilløb og

prøvede at springe hen over hullet. Jeg mærkede suset i maven, da jeg styrtede ned i det sorte hul.

Det regnede, da jeg vågnede. Jeg var badet i sved. Jeg lå i min seng. Langt borte kunne jeg høre min mor kalde på mig.

”Du skal stå op nu, Melissa, ellers kommer du for sent!”

Jeg fløj ud af sengen. Trak i mine jeans og spurtede ned ad trapperne. Min mor fik et langt knus. Bagefter krammede jeg min lillesøster. Mit hjerte bankede stadig så underligt. ■

Prisilla

Mine brødre er med i en bande

TEKST: CLAUDIA PUJOL ROSENLUND

FOTO: JULIE DALSGAARD KNUDSEN OG DORTHE NIELSEN

” Når jeg fortæller min historie her, er det ligesom at skrive dagbog.” Ordene kommer fra 18-årige Prisilla Pérez fra Guatemala City. Her er hendes historie:

Jeg hedder Prisilla Pérez. Jeg er 18 år og bor i et slumkvarter i Guatemala City – i Zone 21, en af de såkaldt røde zoner. Her er kriminaliteten høj, og lokale bander rivaliserer indbyrdes. Banderne hedder Mara Salvatrucha og Pandilleros 18. De kæmper om stoffer, våben og om hvem, der bestemmer i de forskellige zoner i byen. Livet er farligt her, og de unge har ikke så mange muligheder for at tage en uddannelse eller lave andre aktiviteter i fritiden. Mange ender med et liv på gaden. Det er et hårdt liv med slåskampe, alkohol og stoffer. Mange unge har forældre derhjemme, som skændes.

Skolen er mit helle

Heldigvis har min far, David, altid sagt til mig, at jeg skulle gå i skole og ikke hænge ud på gaden. En uddannelse er det vigtigste her i livet. Jeg har fulgt hans råd. Vores familie har ikke så mange penge, så mine fire brødre og jeg har altid hjulpet til i vores familievirksomhed, Papichurros. Jeg har selv været med til at betale for min skolegang i de perioder, hvor det var svært for min far at betale. Selvom det nogle gange har været hårdt både at arbejde og gå i skole, ville jeg hjælpe mine forældre og vores familie til et bedre liv. Jeg søger tilflugt i bøgerne, og skolen er som mit andet hjem.

Mine brødre sidder i fængsel

Udefra set ligner vores familie andres. Man kan ikke se det på os. Men vores familie er ikke som andres. Mine brødre er bandemedlemmer. Det har vendt op og ned på alting i mit liv.

Det startede med, at Elder, min storebror, kom i dårligt selskab. Han fik nye venner - nogle af de hårde drenge fra vores kvarter. Vores familie begyndte at få mærkelige opkald. Vi så ikke længere så meget til ham derhjemme. Der er mange penge i bevægelse i en bande. Jeg ved, de stjæler og sælger våben og stoffer. På nogle måneder var Elder blevet leder af banden. Det vidste vi ikke noget om. Men det vidste politiet, og som 19-årig kom Elder i fængsel.

Min far blev syg, da han fandt ud af, at Elder var leder af banden. Det var et hårdt slag for hele familien. Vores virksomhed gik ned ad bakke. Ingen ville handle med os, og regningerne hobede sig op. Samtidig begyndte vennerne at banke på vores dør for at fortælle, hvad Elder havde lavet, og i det hele taget var der mange mærkelige besøg hjemme hos os.

Den skole, som Prisilla taler om, hedder "Ninõs y Jovenes." Det betyder "børn og unge." Sofia til venstre på billedet er leder af skolen. Hun er en vigtig person for Prisilla.

Telefonbokse er ret almindelige i de store byer i Guatemala. Prissilla har en mobiltelefon, men hvis der ikke lige er penge på, kan hun godt finde på at ringe fra en boks på gaden.

Nogen tid efter fandt vi ud af, at Pablo Samuel, min lillebror, også var blevet medlem af banden. Jeg prøvede at tale ham fra det, men han ville ikke lytte. Pablo Samuel er nu 16 år og sidder i fængsel for tyveri af en motorcykel og noget med en pistol.

Bag tremmer i Guatemala

For at besøge sine kære i fængslet skal man vente mange timer. Besøgstider er altid på skæve tidspunkter, og folk kommer om natten for at stille sig i kø. Før man overhovedet får lov at komme ind, hvor fangerne befinder sig, skal man stå i fire forskellige køer, ligesom man skal have otte stempler på sin arm undervejs. Det blev ofte til nogle lange nætter, og det gjorde det svært for os at få hverdagen til at hænge sammen.

Som pige skal man komme i nederdel, og man skal tage alt sit tøj af. Det er ikke sjovt at tage alt tøjet af for øjnene af en fængselsbetjent, for man ved aldrig, hvad de kan finde på. Heldigvis besøgte jeg aldrig Pablo Samuel alene, men kun sammen med

resten af familien. Jeg har hørt om mange piger, som er blevet overfaldet efter et besøg i fængslet.

Familien er alt

Vores familie var en meget stærk og forenet familie før i tiden. Nu er den splittet. Jeg ved, mine brødre savner familien, men de siger, at de vil tage hævn over alle dem, som har gjort os ondt. Jeg ved ikke, hvad de mener med det.

Det gør mig lykkelig at se min familie glad, og mit største ønske er, at vi alle kan bo sammen igen. Min far siger, at han gerne vil have, at mine brødre kommer hjem. Men det er nok mest en drøm.

Jeg drømmer om at blive journalist

Mine teenageår har mest handlet om mine brødres bandeliv. Men jeg drømmer endnu. Lige så længe jeg kan huske, har jeg villet være journalist. Jeg vil være en skrivende stemme, fordi jeg er god til at tale både med børn og voksne. Jeg elsker, når børn smiler – deres smil er ægte. Man kan regne med børn.

Derfor har det også været så underligt at blive tvunget til at holde på hemmeligheder, være tavs og ikke snakke med nogen om det, der er sket. Men at være med i LæseRaketten er et højdepunkt i mit liv. På den måde får jeg lov til at fortælle min historie til andre unge i en helt anden del af verden, og det gør mig stolt og glad.

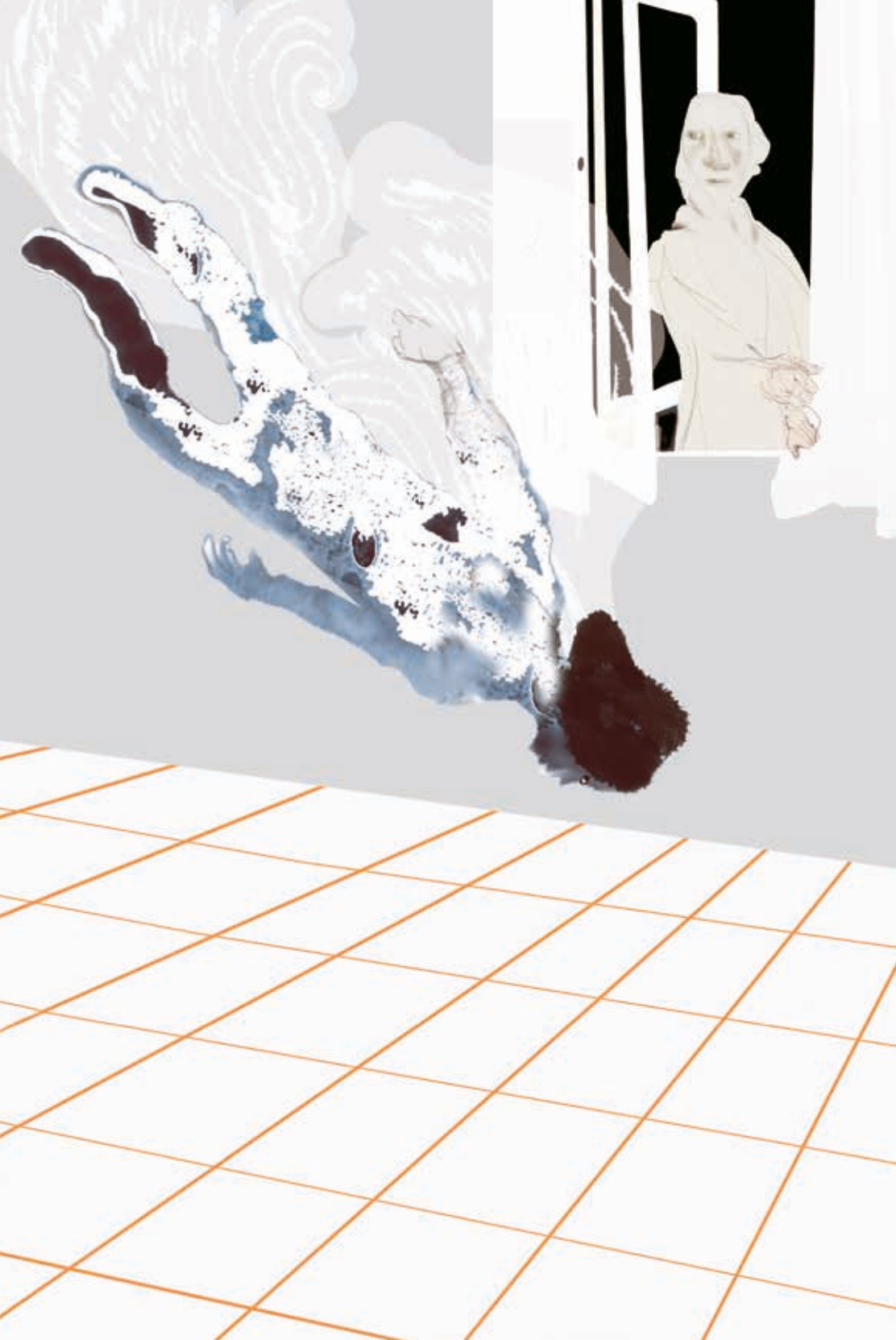
Jeg er kristen, og som den eneste i min familie har jeg valgt at blive evangelist. Min tro gør mig stærk og tryk. Jeg har lært, at man kan få noget godt ud af alt det dårlige.

Jeg har også lært at være tålmodig. Lige nu håber jeg på, jeg kan læse videre, så jeg kan blive journalist på et tidspunkt. Jeg har ikke nogen kæreste, og det synes andre er mærkeligt. Men jeg er bange for at blive afhængig af en mand. Fyre interesserer mig bare ikke - især ikke her i Guatemala, hvor mange mænd ikke respekterer kvinder og vil bestemme det hele.

heleverdeniskole.dk/prissila

Vinduet

TEKST: CECILIE EKEN · ILLUSTRATIONER: TEA BENDIX

Det var først den dag, jeg faldt ud af vinduet, jeg begyndte at forstå, hvad min far og mor havde gang i. Mens jeg susede nedad, nåede jeg at tænke: 'Åh, det kommer til at gøre ondt med de fliser på terrassen', men jeg ramte aldrig nogensinde jorden. Pludselig sad jeg bare oppe i vindueskarmen igen, og min mor styrtede frem mod mig og skreg: "Pas på!"

Hun halede mig væk fra vinduet, mens jeg gispede: "Hvad sker der? Jeg faldt! Jeg ..."

"Nej," rettede hun mig. "Du faldt ikke. Du var bare lige ved at falde. Sikke en forskrækkelse. Godt, der ikke skete noget."

Efter det blev jeg mistænksom.

Jeg vidste, at jeg havde lænet mig for langt ud i forsøget på at få et glimt af det, der foregik på den anden side af træerne omkring huset. Når jeg lukkede øjnene, kunne jeg stadig mærke luften mod min hud, suget i maven. Hvad var det, der foregik? Hvorfor blev jeg standset midt i mit fald?

Dagen efter forsøgte jeg igen at åbne vinduet på mit værelse, men nu var der kommet sådan en sikkerhedslås på. Jeg listede op på loftet, hvor jeg vidste, der var et skråvindue.

I bøger havde jeg flere gange læst beskrivelser af støvede, gamle lofter fulde af skrammel, men sådan var vores loft slet ikke. Der var helt rent, nærmest ikke et fnug noget sted. Ovre i det ene hjørne stod kasserne med mit gamle tøj, mine babyting og den slags. Jeg brugte kasserne til at bygge en trappe op til vinduet. Det var næsten rustet til, men ved at lægge alle kræfter i, fik jeg det til sidst op og stak hele overkroppen ud.

Udsigten gjorde mig næsten svimmel. Selvom træerne omkring

vores hus ragede højt op, kunne jeg akkurat se hen over dem: Længere nede ad bakken lå landsbyen, som jeg kendte, men bag ved den var der marker, veje, skove og længere ude huse og flere huse, en by, en kæmpestor by, som jeg aldrig havde hørt om.

I det samme kaldte min far på mig nede fra enden af trappen. Lynhurtigt lukkede jeg vinduet og smuttede ned fra kasserne.

”Hvad laver du deroppe?” ville han vide.

”Ikke noget ...”

Det lykkedes mig at spærre ham vejen i døråbningen.

”Kigger du på dine gamle ting?”

Så idiotisk et spørgsmål gad jeg ikke svare på, jeg rullede bare med øjnene og gik forbi ham. Men da jeg listede tilbage op på loftet et par dage senere, var vinduet forsvundet. Det var der simpelthen bare ikke mere – loftets hvidmalede gipsplade fortsatte hen over stedet. Som om der aldrig havde været et vindue.

Nu var jeg klar over, at de prøvede at skjule noget. Jeg fornemmede det også tydeligt på min mors dårlige samvittighed.

”Hej, skat, jeg har fundet en gave til dig,” kvidrede hun, da hun kom hjem fra indkøb nogle dage senere. ”Du kan få den, når du er færdig med skolen.”

Selvom jeg prøvede at lade være, blev jeg alligevel nysgerrig og skyndte mig at få løst de sidste af skolecomputerens opgaver.

Det farvestrålende indpakningspapir fra legetøjsbutikken viste sig at skjule en bamse med store brune øjne og en skotskternet kasket.

”Tak, mor.”

Jeg havde 28 bamser i forvejen, de sad på min seng, på hylder og stole overalt på mit værelse. Jeg elskede bamser og bløde plysdyr. Det havde jeg i hvert fald gjort engang. Nu synes jeg bare, den så åndssvag ud, den bamse. Men jeg forsøgte at virke glad for ikke at såre min mor. Mærkeligt – hvad var der sket med mig? Jeg plejede aldrig at lade som om. Af en eller anden grund fik jeg det helt dårligt over mig selv.

Derfor sagde jeg også ja, da hun foreslog, at jeg hjalp med at lave aftensmad. Det var, mens jeg stod der og snittede gulerødder, jeg fik ideen. Et øjeblik tøvede jeg med den skarpe urtekniv hævet et par centimeter over min venstre pegefinger. Så tog jeg en dyb indånding og hakkede til. Det gjorde afsindig ondt, jeg kunne ikke holde et udbrud tilbage. Rødt blod flød fra det dybe snit. Og så skete det igen: Det virkede, som om tiden tog et sært spring baglæns. Pludselig stod jeg foran skærebrættet med kniven løftet, min finger var hel og uden det mindste sår, og jeg mærkede, hvordan min mor lagde sin hånd over min.

"Det kan godt være lidt svært med sådan en kniv," sagde hun blidt. "Jeg tror hellere, vi må sige, at du skræller, og jeg hakker."

"Jamen ..." Jeg gik i stå. "Helt ærlig, mor: Hvad var det, du lige gjorde?"

"Gjorde? Hvad mener du?" Hendes øjne flakkede. "Giv du mig hellere kniven."

Til min egen overraskelse kæmpede jeg hidsigt imod.

"Hold så op! Jeg kan altså godt skære gulerødder."

Uden at sige noget klemte hun hårdt til og tvang mig til at slippe skaftet. Hun tog sig ikke af mine indvendinger, men gik målrettet løs på gulerødderne.

"Har du lyst til en kop varm kakao, skat?"

"Jeg skar mig altså, mor. Hvad var det, du gjorde for at få det til at gå væk?"

"Du kan se en tegnefilm, mens du drikker den."

En anelse for skinger i tonefaldet var hun.

"Ellers tak!"

Jeg snurrede rundt, stormede op på mit værelse og smækkede døren med et brag. Hvor længe havde det her stået på? Længe sagde min fornemmelse mig. Årevis. Rasende hamrede jeg hånden i en pude på sengen.

Både min far og mor kom og bankede på, men jeg råbte, at de skulle lade mig være i fred. Først da min plan var klar, gik jeg

nedenunder og blev gode venner.

Efter den dag opførte jeg mig i lang tid ikke som andet end mit glade, gamle, medgørlige selv. Jeg blev god til at lade som om, og jeg kunne mærke, hvordan de efterhånden slappede af. De anede ikke uråd, når jeg sad for næsen af dem ved skolecomputeren i stuen og fandt smutveje udenom sikkerhedssystemerne og loggen. De opdagede aldrig, hvad jeg downloadede til min afspiller og hørte og så på, når de ikke holdt øje med mig. Jeg gennemrodede også køkkenet en dag, min mor var ude, og fandt en næsten fuld flaske vodka bagest i et skab.

Da jeg havde fået dem til at tro, at alt var i skønneste orden, slog jeg til. En aften, hvor de havde været oppe og sige godnat og helt sikkert troede, at jeg lå og sov sødt, listede jeg ned i stuen med en pakket taske i den ene hånd og vodkaflasken i den anden.

Min far og mor sad i sofaen og gloede på fjernsynet, nyhederne kværnede om krig og døde soldater. De så mig først, da jeg stillede mig op lige foran dem.

”Nu vil jeg altså have besked, og der er vist kun en måde,” konstaterede jeg.

”Jamen, søde pus, hvad mener du?” spurgte min mor.

Jeg skruede låget af og satte flasken til munden.

”Hvad er det, du gør?”

Hurtigt sank jeg nogle mundfulde af den klare væske. Hostede og skar ansigt, men fortsatte alligevel mit forsøg på at tømme flasken. Mine forældre sad som lammede og stirrede, mens jeg prøvede at tvinge dem til den handling, der ville afsløre dem. Jeg blev ved med at drikke, noget løb ved siden af, og jeg svajede usikkert på benene.

Min far knækkede først. Pludselig sprang han op fra sofaen og gjorde en sær bevægelse. Sekundet efter stod jeg med den fulde flaske, på vej til at åbne den, men nu tog min far den fra mig, og jeg gjorde ikke modstand.

”Det er bare vand. Jeg hældte vodkaen i toilettet,” oplyste jeg.

Min fars skuldre sank sammen, og min mor gemte hovedet i hænderne.

”Har I tænkt jer at give mig en forklaring? Hvorfor gør I det der med at spole tiden tilbage?”

Min mor kiggede op og rystede opgivende på hovedet.

”Vi prøver jo kun at passe på dig ...”

Nu kunne jeg ikke styre min vrede længere:

”Men jeg er ikke nogen baby mere, og I kan godt droppe det fis.”

”Lille skat, du forstår det ikke ...” begyndte hun, og min far fortsatte:

”Der er så mange farer i verden. Vi vil bare beskytte dig. Hjælpe dig.”

”Jeg behøver ikke jeres hjælp! Jeg er stor nok til selv at rejse mig, når jeg falder.”

”Jamen, vi vil kun det bedste for dig. Vi elsker dig jo. Du er det dyrebareste, vi overhovedet har.”

Jeg vidste, at min mor ikke løj. Problemet var, at hun heller ikke sagde sandheden. De havde mig ikke.

Da jeg slyngede taskens rem over skulderen, stillede de sig begge op foran døren.

”Hvor tror du, du skal hen?”

”Du får ikke lov til at ...”

Uden betænkning snurrede jeg rundt, greb skolecomputeren fra skrivebordet og smadrede den gennem det store panorama-vindue. Glasskår regnede ned og knasede under mine fødder, da jeg trådte over vinduesrammen og ud på terrassen.

”Nej! Det må du ikke!” skreg min mor.

Hun lavede den der bevægelse.

Og tiden blev spolet baglæns, computeren fløj i en bue ind i stuen, og glasset rejste sig i et stykke.

Men jeg står stadig her udenfor, og nu vender jeg ryggen til dem derinde og går. Hen ad havegangen, ned ad vejen, gennem landsbyen og videre. Jeg går uden at se mig tilbage, indtil det bliver morgen igen. ■

LæseRaketten 2015

1. oplag

© Forfattere, illustratører,
fotografer og IBIS
978-87-87804-66-0

En særlig tak til forfattere og illustratører, som har
stillet deres materiale gratis til rådighed.

Indholdet i LæseRaketten 2015 er udelukkende IBIS' og
forfatterens ansvar og kan på ingen måde ses som et
udtryk for donorerers eller sponsorerers synspunkter.

LæseRaketten 2015 er udgivet med støtte fra Danida

Redaktion

Dorthe Nielsen, Helle Gudmandsen,
Natalie Kaas Pontoppidan

Foto

Dorthe Nielsen, Claudia Pujol Rosenlund,
Julie Dalsgaard Knudsen, Escuela Caracol, CEIPA,
Lotte Ærsøe, William Vest-Lillesøe, Sisse Christensen,
Kira Boe, Annelie Abildgaard, Per Bergholdt Jensen,
Ole Loumann, Amanda Kirkebække, Claire Rowland,
Oxfam Germany, Russell Watkins
(<https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/legalcode>)

Forsidefoto: Dorthe Nielsen, IBIS

Grafisk tilrettelæggelse

OKTAN, Peter Waldorph

Tryk

Nørhaven Paperback A/S
Printed in Denmark

Distribution

IBIS
Vesterbrogade 2B
1620 København V
Tlf.: 3535 8788
www.ibis.dk

Læs mere om bogens
forfattere og tegnere på
hjemmesiden
heleverdeniskole.dk/
forfattere2015
heleverdeniskole.dk/
tegnere2015

IBIS
Uddannelse skaber udvikling

Esvin

I år er LæseRaketten taget til Guatemala i Mellemamerika. Rejs med til landet, hvor mayafolket byggede pyramider længe før vores tidsregning. Landet strækker sig fra det kølige højland, den caribiske kyst, hvor de afrikanske trommer spiller, til lavlandet og den tætte regnskov, hvor jaguaren lever.

Johanna

Du kan møde børn fra Guatemala og følge dem i deres hverdag. Du kan læse om Esvin, der arbejder på et marked hver dag. Johanna, der bor i en lille by højt oppe i bjergene og drømmer om at blive læge. Edward er garifuna. Han går på en skole i regnskoven og er DJ i fritiden. Og så er der Teresa, der fejrede Guatemalas uafhængighedsdag ved at gå i et stort optog sammen med hele sin skole.

Edward

I LæseRaketten er der også sjove, fantasifulde og tænksomme historier, som danske forfattere har skrevet til dig.

Alle børn skal være i skole i år 2015 - det har verdens ledere lovet. Der er stadig 57 millioner børn i verden, der ikke går i skole, så vi er ikke i mål endnu. Vedens ledere er i gang med at lave nye mål frem mod år 2030. Og det er vigtigt, at retten til at gå i en god skole ikke bliver glemt.

Teresa

Når du går på opdagelse i LæseRaketten, er du med til at gøre opmærksom på alle børns ret til at gå i skole.

Rigtig god fornøjelse med LæseRaketten 2015!